

Gogol Nikolai Vasilevich

Kuolleet sielut

Николай Гоголь

Kuolleet sielut

«Public Domain»

Гоголь Н. В.

Kuolleet sielut / Н. В. Гоголь — «Public Domain»,

Содержание

I LUKU	5
II LUKU	12
III LUKU	24
IV LUKU	36
Конец ознакомительного фрагмента.	40

Gogol Nikolai Vasilevich

Kuolleet sielut

I LUKU

Ravintolan porttiin N.N. nimisessä läänin pääkaupungissa ajoivat koreanlaiset, pienenglännät vaunut, jommoisissa tavallisesti kulkevat naimattomat miehet: virasta eronneet överstilutnantit, alikaptenit, tilan-omistajat, joilla on talonpoikia noin sata sielua, sanalla sanoen, kaikki semmoiset, joita sanotaan keskinkertaiseksi herrasväeksi. Vaunuissa istui herrasmies. Ei hän ollut kaunis mies, vaan ei rumakaan; eikä hän ollut liian lihava eikä liian laiha; ei häntä saattanut sanoa vanhaksi, eikä taas niinkään, että oli liian nuori. Hänen tulonsa kaupunkiin ei nostanut mitään melua, eikä siitä mitään erinomaista seurannutkaan. Olihan vaan kaksi venäläistä talonpoikaa kapakan ovelta vastapäätä ravintolaa, ja nämä siinä virkkoivat toisilleen jotakin, joka koski enemmän itse ajopeliä kuin ajopelissä istujata.

– "Katsos tuota", sanoi toinen. "Onpas sitäkin pyörä! Mitäs luulet?"

Kestääköhän tuommoinen pyörä, jos nyt niinkuin siksi tulisi, aina Moskovaan, vai eikö kestä?"

– "Kestää", vastasi toinen.

– "Mutta ei maar Kasaniin kestäkään".

– "Eikä kestäkään".

Siinä sen jutun loppu. Ja sitten vielä, – rattaiden saavuttua ravintolan kohdalle, tuli vastaan nuori mies, valkoisissa kanevassi-housuissa, peräti kapeissa ja lyhyissä, yllään muotia tapaileva frakki, jonka alta pilkisteli maniska, ja siinä Tulassa tehty neula, koristettu pronssisella pistolilla.

Nuori mies kääntyi ympäri, katsahti ajopeliin, pidätti kädellään lakkiansa, jonka tuuli oli vähällä viedä, ja meni menojojansa.

Rattaiden ajettua pihaan, tuli herralle vastaan ravintolan palvelija, niin vilkas ja vikkela, ett'ei outo oikein voinut huomata mimmoiset kasvotkaan hänellä olivat. Ulos pyyhe kädessä hyppäsi tämä pitkä mies, yllään pitkä demikotonitakki, jonka selkätaive oli melkein niskassa asti. Hän heilautti kerran päätänsä ja läksi saattamaan herraa ylös puisia portaita myöten huoneeseen, minkä Luoja oli hänelle suonut. Huone oli tavallista laatua, sillä ravintola oli myöskin tavallista laatua, toisin sanoen juuri semmoinen kuin lääninkaupunkien ravintolat ovat, joissa matkustajat kahdesta ruplasta vuorokaudessa saavat rauhallisen huoneen torakkain kanssa, jotka luumuina kurkistelevat kaikista nurkista. Lisäksi on näissä huoneissa ovi läheiseen huoneeseen ja oven edessä aina piironki. Sinne toiseen huoneeseen saa sijansa naapuri, hiljainen ja rauhallinen mies, mutta sanomattoman utelias ja halullinen saamaan tietoa matkustajan pienimmistäkin seikoista. Ulkoa oli ravintola sisuksen mukainen; se oli hyvin pitkä, kahdenkertainen. Alimmainen kerta ei ollut rapattu, vaan piti julki tummanpunaisia pikku tiilejensä, likaisen karvaisia jo itsessäänkin, vaan vielä enemmän tummentuneita pahasta ilmasta. Yläkerta oli maalattu i'än-ikuisella keltaisella värillä. Alakerrassa oli puoteja, joissa myötiin länkiä, köysiä ja rinkuloita. Nurkimmaiseen puotiin tai oikeammin akkunaan oli ottanut sijansa makuvarin myöjä, vieressään samovari (vedenkeittäjä) punaisesta vaskesta ja naama yhtä punainen kuin samovarin vaskikin, niin että kaukaa olisi luullut ikkunassa olevan kaksi samovaria, ell'ei toisella samovarilla olisi ollut pikimustaa partaa.

Matkustajan katsellessa kammiotansa, tuotiin hänen kapineensa sisään; ensinnäkin matkasäkki valkoisesta nahasta, vähän jo kulunut ja ränsistynyt, josta näki, ettei se ollut ensi kertaa matkalla. Matkasäkin kantoivat sisään kuski Selifan, pikkuinen mies, pikku turkki päällä, ja Pekko niminen passari, noin kolmenkymmenen vanha poika, päällään avara, kulunut takki, nähtävästi herralta peritty. Katsannoltaan oli Pekko vähän tuimanlätä; nenä ja huulet olivat miehellä erittäin paksut. Matkasäkin jälkeen tuotiin vähänlainen punapuinen lipas, varustettu visakoristuksilla, saappaan

lestit ja siniseen paperiin kääritty kananpaisti. Kun kaikki nämä kapineet oli tuotu sisään, läksi Selifan-kuski talliin, pitämään huolta hevosista. Pekko sitä vastoin rupesi varustamaan itsellensä tilaa peräti pimeään eteisen komeroon, jonne oli jo ennättänyt tuoda päällysnuttunsa ja sen mukana omituisen hajun, joka asui sen jälkeen tuodussa säkissäkin, missä oli kaikenlaisia passarin pukuun kuuluvia esineitä. Tähän komeroon laittoi hän seinän viereen kapean vuoteen, pannen siihen jonkun patjamaisen esineen, joka oli vanunut ja runneltu kuin pannukakku. Tämä oli hänen onnistunut saada ravintolan isännältä.

Palvelijainsa laitellessa ja puuhaillessa, astui herra vierassaliin. Millaisia nämä salit ovat, sen tietää jokainen matkustaja vallan hyvin: aina samat öljymaalilla sivellyt seinät, ylhäältä mustuneet tupakan savusta ja alhaalta tummehtuneet kaikenlaisten matkustajain seljistä, semminkin sikäläisten kauppiasten, joitten oli tapana tulla toripäivinä tänne kuusin seitsemän miehin juomaan omat määrättyt kupposensa teetä; – aina sama savuttunut laki; – aina sama savuttunut kynttiläkruunu, monine riippuvine lasikoristeineen, jotka heiluivat ja helisivät joka kerta kuin passari juosta puikelsi kuluneita liimakankaisia mattoja myöten, rohkeasti heilutellen tarjotinta, jossa oli teekuppeja yhtä lukematon paljous kuin lintuja meren rannalla; – aina samat, koko seinän täyttävät, öljymaalaukset; sanalla sanoen, aivan samaa täällä kuin muuallakin; se vaan eroituksena, että täällä oli yhdessä kuvassa Vellamon neitoselle laitettu niin suunnattoman suuri rinta, ettei lukija luullakseni ole mointa nähnytkään. Tuommoista luonnon leikkiä muutoin huomaa kaikenlaisissa historiallisissa maalauksissa – ties kuka niitä mistäkin ja milloinkin on tuonut Venäjän maahan. Joskus ovat niitä tuoneet meidän ylimyksetkin, taiteen suojelijat, osteltuaan niitä Italiasta sikäläisten kuskiensa neuvosta.

Herra otti lakin päästensä ja päästi kaulastansa vesikaaren värisen villahuivin, jommoisia naineille miehille tekevät vaimot omin käsin, liittäen lahjaansa soveliaita neuvoja siitä, millä muotoa huivi on kaulaan käärittävä. Kuka semmoisia nuorille miehille tekee, sitä minä en tiedä; kuka heidät ties; minulla ei ole milloinkaan ollut semmoisia huiveja. Päästettyään huivin kaulastansa, tilasi herra päivällistä. Sillä välin kuin hänelle tuotiin tavallisia ravintolan ruokia, nimittäin: lientä piiraisen kanssa, jota varta vasten säilytetään viikkokausia, aivot herneiden kanssa, paistettua makkaraa kaalin kanssa, metsäkanan paisti, suollakurkki ja iankaikkinen makea piirakka, aina altis palvelemaan; sillä välin kuin hänelle kaikkea tätä tarjottiin, osa lämmitettynä, osa kylmänäkin, pani hän ravintolan passarin puhumaan kaikkea joutavata: kuka muka tässä oli isäntänä ennen ja kuka nyt ja paljonko ravintola antoi tuloja ja onko isäntä suuri lurjus, johon passari tapansa mukaan vastasi:

– "Suuri roisto se on, hyvä herra!"

Niinpä on sivistyneessä Venäjänkin maassa nykyään paljon kunnan ihmisiä, jotka ravintolassa syödessään eivät saata olla puhelematta passarin kanssa, välistä tehden lystiä ivaakin hänestä. Yleensä tämä matkustaja ei kysellytkään pelkkää jonkin joutavata; hän tiedusteli erinomaisen tarkasti, kuka on kaupungin kuvernörinä, kuka presidenttinä, kuka prokuratorina, sanalla sanoen, ei unohtanut ainoatakaan virkamiestä. Vielä suuremmalla tarkkuudella, milt'ei oikein osan-otolla tiedusteli hän kaikkia etevä maanviljelijöitä; kuinka monta sielua talonpoikia kelläkin on, kuinka kaukana kaupungista kukin asuu, minkä luonteinen mikin on ja kuinka usein kaupungissa käypi; oliko heidän läänissensä ollut kipuja, kuolettavia lavantauteja, kovia vilutauteja, rokkoa ynnä muuta sellaista, ja kaikkea tätä tiedusteli hän sillä tapaa ja niin tarkasti, että tuo nähtävästikin oli enemmän kuin pelkkää uteliaisuutta.

Matkustajan ryhdissä oli jotakin mahtavata, ja nenäänsä niisti hän sangen suurella melulla. Ties miten hän siinä menetteli, mutta torvena vaan hänen nenänsä pauhasi. Tämä, nähtävästi aivan viaton, ansio tuotti hänelle kumminkin paljon kunnioitusta passarin puolelta, niin että tämä joka kerta, kuin nenä soi, heilautti tukkaansa, asettui nöyrempään asentoon ja koukistaen niskaansa kysäisi: mitä suvaitsette? Päivällisen syötyänsä, herra joi kupin kahveeta ja istui sohvaan, pannen selkäänsä nojaksi tyynyn, joita venäläisissä ravintolissa kimmoavain villain asemesta täytetään jollakin, joka on hyvin paljon tiilin ja katukiven kaltaista. Siinä rupesi hän haukottelemaan ja käski saattaa

itsensä kamariinsa, jossa kävi pitkäkseen ja makasi kaksi tuntia. Levättyänsä hän kirjoitti ravintolan palvelijan pyynnöstä paperilapulle arvonsa sekä ristimä- ja sukunimensä, ilmoitettavaksi, niinkuin pitää, polisille. Portaita alas kulkeissaan luki palvelija paperista tavaamalla:

"Kollegian-neuvos Pavel Ivanovitsh Tshitshikow, tilanomistaja, yksityisissä asioissa".

Ravintolan passarin yhä vielä tavaillessa paperilappua itse Pavel Ivanovitsh Tshitshikow läksi kaupungille ja näkyi olevan siihen tyytyväinen, sillä tämä ei ollut minkään puolesta huonompi muitakaan läänin kaupunkeja. Räikeästi pisti silmään kivikartanojen keltainen väri ja ujona asui puutalojen harmaa karva. Talot olivat yhden-, kahden- ja puolentoista-kertaisia ja varustettuja alin-omaisella ullakkokerroksella, joka läänin arkitehtien mielestä on varsin kaunis. Paikoin nämä talot näkyivät joutuneen kadoksiin keskelle katua, leveätä kuin hyväkin keto, ja keskelle loppumattomia puulaipioita; toisin paikoin ne taas ryhmytyivät yhteen, ja siellä oli enemmän liikettä ja vilkkautta. Siellä täällä näki puotikilpiä, joista sade oli melkein näkymättömiin kuluttanut rinkelit ja saappaat; toisissa näki siniset housut ja niitten alla jonkun "*Enkelskalaisen*" räätälin nimen. Missä oli hattu- ja lakkipuoti ja kirjoitus: "*Vasili Fedorow Saksanmaalta*"; missä taas oli kilvessä billiardi ja kaksi pelaajaa semmoisissa frakeissa, jommoisissa meillä teatereissa vieraat astuvat viimeisessä näytöksessä näkymölle. Pelaajat olivat juuri tähtäämässä kepeillänsä, kädet vähän koukussa taaksepäin ja sääret vinossa, niinkuin niillä vast'ikään olisi tehty keikaus ilmassa. Kaiken tämän alla oli kirjoitus: "*Tässä kans yks ravintola*". Paikoin oli itse kadulla pöytiä, joilla oli pähkinöitä, saippuata ja saippuan näköisiä renikoita. Tuolla taas oli krouvi ja sen kilvessä paksu kala ja kalassa kahveli. Mutta kaikista enimmäen näkyi mustuneita kaksipäisiä valtion vaakunoita, kotkia, joiden sijassa nykyään jo on lyhyt ja selvä kirjoitus: "*Viinaa*". Katu oli joka paikassa huononlainen. Katsahtipa matkustaja kaupungin puistoonkin, jossa oli hoikkia puita, huonosti juurtuneita ja alhaalta varustettuja kolmikulmaisilla, kauniisti vehreiksi maalatuilla pönkillä. Vaikk'eivät nämä puut olleet kaisloja pitemmät, niin oli niistä kumminkin sanomalehdissä, tulituksesta puhuttaessa, sanottu näin: "Kaupungin hallituksen kiitettävän huolenpidon kautta on kaupunkimme saanut koristuksen, nimittäin puiston, jonka tuuheat, leveälatvaiset puut suovat siimestä kesän helteheissä", ja edelleen: "oli liikuttavaista nähdä, kuinka kaupunkilaisten sydämmet sykähtelivät kiitollisuutensa ylenpalttisuudessa ja vuodattivat kyyneleitä kiitoksen osoitteeksi herra pormestaria kohtaan". Tiedusteltuansa sitten polisipalvelijalta, mikä on lyhin tie, jos tarpeeksi tulisi, kirkolle, virastoihin, kuvernörin talolle, lähti hän vilkaisemaan jokeakin, joka juoksi kaupungin halki. Tiellä repäisi hän pylvästä siihen naulatun ilmoituslehden eli afiskan, lukeakseen sen huolellisesti kotonaan, loi tarkan silmäyksen sievänlaiseen naiseen, joka kulki laudoista tehtyä kadunviertä ja jonka takana kulki lakeija-poika livrea-puvussa, kantaen myttyä. Vielä kerran katsahti matkustaja ympärillensä, ikäänkuin painaakseen mieleensä paikat ja tienoot; sen jälkeen meni hän kotia suoraan omaan kamariinsa, ravintolan passarin vähän kannatellessa häntä portailla. Juotuansa teetä, istahti hän pöydän ääreen, käski tuoda kynttilän, otti taskustaan afiskan, asetti sen lähelle kynttilää ja rupesi lukemaan, hieman sirristäen oikeata silmänsä. Afiskassa ei ollut mitään erinomaista; olihan vaan ilmoitettu näytettäväksi Kozebue'n draama, jossa Rollan osan näytti hra Poplevin, Koran osan neiti Sjablow, muut jäsenet olivat sitäkin vähemmin huomion ansaitsevia; mutta hän luki ne kumminkin kaikki, saapuipa parterrin hintaankin asti ja sai tietää, että afiska oli painettu lääninhallituksen kirjapainossa; käänsi sitten afiskan, nähdäkseen, eikö toisellakin puolen olisi jotakin, mutta mitään löytämättä, hierasi silmiään, taivutti afiskan sievästi kokoon jälleen ja pani sen lippaasensa, johon hänellä oli tapana panna kaikki, mitä vaan sattui. Päivänsä päättyi muistaakseni muutamaaan palaseen kylmää vasikanlihaa, pullolliseen kislatsi-sahtia ja sikeään uneen "kaiken nenämähdin voimalla", niinkuin muutamissa paikoin laveata Venäjän valtakuntaa on tapana sanoa.

Koko huomispäivä kului vieraissa-käymiseen. Matkustaja läksi kunniaterveisille kaikkien virkamiesten luokse. Kävi kunnioituksella kuvernörin luona, joka, niinkuin Tshitshikowkin, ei ollut lihava, eikä laiha, kantoi Annan ristiä kaulassaan, ja huhuultiinpa niinkin, että oli hänet esitelty jo tähdenkin saantiin. Yleensä oli kuvernöri varsin hyväntahtoinen mies, joka joskus

omin käsin neuloi korko-ompelustakin. Sieltä meni Tshitshikow varakuvernörin luokse, sitten prokuratorin, presidentin, polisimestarin, viina-arendatorin, kruunun tehtaitten päällikön luokse, sitten ... sääli sentään, että on niin vaikea muistaa kaikkia tämän maailman mahtavia. Olkoon kylliksi sanottu, että matkustaja osoitti tavatonta vireyttä vieraissa-käymisen asiassa: kävipä hän kantamassa kunnioituksensa hospitalihallituksen inspektorille ja kaupungin arkitehtille ja senkin jälkeen vielä istui vaunuissa kauan aikaa, mietiskellen, kelle muka vielä olisi visiti tehtävä, mutta muita virkamiehiä ei enää kaupungissa ollut. Keskusteluissaan näitten vallan päällä olijain kanssa, osasi hän oikein taitavasti imarrella kutakin. Kuvernörille viittasi hän noin ikäänkuin sivumennen, että niinhän tähän lääniin tulee kuin mihin paratiisiin ikään, että tiet ovat kaikkialla kuin samettia ja että ne hallitukset, jotka nimittävät viisaita virkamiehiä, ansaitsevat suurta kiitosta. Polisimestarille virkkoi hän jotakin varsin mielistelevää kaupungin polisipalvelijoista; mutta puhellessaan varakuvernörin ja presidentin kanssa, jotka olivat vasta valtioneuvoksia, sanoi hän heille vahingoissa "herra kenrali", mikä heitä erittäin miellytti. Tästä kaikesta oli seurauksena se, että kuvernöri kutsui häntä samana päivänä luokseen yksinkertaiseen illanviettoon, samoin muutkin virkamiehet, kuka päivälliselle, kuka pikku korttiseuraan, ken teetä juomaan.

Itsestensä matkustaja näkyi puhuvan vähän ja vältellen ja jos puhuikin, niin teki sen vaan noin yleisissä lauseissa, huomattavalla kainoudella, ja olivat hänen lauseensa silloin vähäsen niinkuin oppineita: hän muka on vaan mitätön mato ja matkamies tässä maailmassa eikä ansaitse että hänestä paljon lukua pidetään; hän on paljon saanut kokea aikoinaan, kärsinyt palveluksessa vääryyttä totuuden tähden; hänellä on ollut paljon vihamiehiä, jotka ovat uhanneet hänen henkeänsäkin; nyt hän tahtoo asettua rauhaan ja hakee soveliasta olopaikkaa ja, tultuansa tähän kaupunkiin, on pitänyt ensimmäisenä velvollisuutenansa kantaa kunnioituksensa sen ensimmäisille virkamiehille. Siinä kaikki, mitä kaupungissa saatiin tietää tästä vieraasta, joka ei suinkaan ollut tulematta kuvernörin luo illanviettoon.

Valmistuksiin tätä illanviettoa varten meni häneltä kolmatta tuntia, ja tällöinpä hän osoitti semmoista huolellisuutta pukeutumisessa, ett'ei mointa kaikin paikoin näekään. Nukahdettuansa hiukan päivällisen jälkeen, käski hän tuoda pesuvettä ja hieroi sanomattoman kauan saippualla poskiansa, pönkittäin niitä sisästä päin kielellä, otti sitten ravintolan passarin olalta pyyhkeen ja kuivasi sillä pyöreät kasvonsa, alkain korvain takaa ja pärskäytettyään pari kertaa passaria suoraan kasvoihin. Sen jälkeen pani hän peilin edessä kaulaansa maniskan, nykäsi kaksi nenästä ulos pistänyttä karvan haituvaa, ja heti sen jälkeen oli hänen päällään frakki puolukan karvaisesta, valkosäkenisestä kankaasta.

Tällä tapaa puettuna läksi hän omissa vaunuissaan ajamaan sanomattoman leveitä katuja myöten, joita niukasti valaisivat sieltä täältä pilkoittelevat valot akkunoissa. Kuvernörin talo oli kumminkin valaistu kuin varsinaista baalia varten; lyhdyillä varustetut kaleskat, ulko-oven edessä kaksi santarmia, eturatsastajain huudot kaukaa; sanalla sanoen kaikki niinkuin olla pitää. Saliin tultuansa täytyi Tshitshikow'in sulkea silmänsä, sillä kynttiläin, lamppujen ja naisten pukujen loisto oli kauhean häikäisevää. Kaikki oli valon vallassa. Mustia frakkeja vilkahteli ja liikkueli yksitellen ja parittain siellä täällä niinkuin liikkuelee kärpäsiä valkoisen kimaltelevan sokerin pinnalla heinäkuun poutaisella säällä, koska vanha emäntäpiika hakkaa ja pienentää sitä sähköilyviin palasiin laudalla avonaisen akkunan; lapset kaikki ovat keräytyneet ympärille ja uteliaasti katsovat hänen kankeitten käsiensä liikkeitä, kuinka ne vasarata kohottelevat, mutta nopeat kärpäs-parvet, kantamina kepeän ilman, lentävät huoneesen rohkeasti, kuni isäntäväki, ja hyväksensä käyttäen eukon heikkoa näköä ja aurinkoa, joka hänen silmillensä haittaa tekee, laskeuvat makeille palasille, missä yksitellen, missä sakein ryhmin. Kylläisiä he ovat kesän anteliaan aikana, joka muutoinkin kaikkialle asettelee herkullisia ruokia, eivätkä tulleetkaan he ensinkään syömään, heidän teki vaan mieli näyttää itseänsä, juosta piipauttaa kerran edes ja takaisin sokerilla, hieraista yhteen etu- tai takajalkoja tahi syyhäistä niillä siipien juurta tahi ojentaa etujalat ja pyhkäistä niillä pään päältä, kääntyä ympäri ja lentää jälleen pois ja taaskin palata kera uusien luopumattomain parvien.

Eipä ennättänyt Tshitshikow oikein katsahtaa ympärinsä, niin jo kävi hänen käsivarteensa kuvernöri ja esitteli hänet samassa rouvallensa. Vieras ei käynyt tässäkin hämille: hän sanoi jonkunlaisen mielistelyn, varsin soveliaan noin keski-ikäisen miehen sanoa, jonka virka-arvo ei ole kovin suuri eikä kovin pienikään. Kun tanssihin asettuneet parit olivat ahdistaneet muut vieraat seinän viereen, katseli Tshitshikow heitä, kädet selän takana, hyvin tarkasti pari minutia. Useat naiset olivat hyvin puettuja, muodin mukaan, toiset olivat panneet päällensä mitä parasta kohtalo on läänin kaupunkiin ohjannut. Miehet olivat täällä, kuten muuallakin kahta laatua: toiset laihoja, jotka aina hääräilivät naisten ympärillä; ja niistä muutamat senlaatuista, että oli vaikea eroittaa niitä Pietarin herroista, sillä niilläkin oli sangen huolellisesti ja hyvällä aistilla kammatut poskiparrat tahi muutoin sievän näköiset, sipo-sileiksi ajetut soikeat kasvot, ja nämä herrat ne istuivat naisten viereen yhtä huolettomasti, puhuivat franskaa samalla muotoa ja naurattivat naisia yhdellä lailla kuin Pietarissakin tehdään. Toisena laatuna olivat lihavat herrat s.o. semmoiset kuin Tshitshikowkin, minä tarkoitan ei liian lihavat, vaan ei laihatkaan. Nämä ne päin vastoin katsoivat naisväkeä karsaasti ja peräytyivät heistä ta'ammass, silmäillen sivuille päin, eiköhän muka missä kuvernörin palvelija asettele viheriöitä pöytiä whistiä varten. Heidän kasvonsa olivat täyteläiset ja pyöreät, muutamissa oli käsniäkin, joku oli rokon-arpinen. Hivuksiaan he eivät kammanneet otsatupsulle eivätkä kiharoillekaan, eivätkä siihen malliin, jota Franskalainen nimittää: "hitto vieköön!" Heidän tukkansa oli joko lyhyeksi keritty tahi sileäksi kammattu ja kasvonpiirteet enimmäkseen pyöreitä ja jänteviä. Nämä olivat kaupungin kunnian-arvoisia virkamiehiä. Niin! lihavat ne osaavat paremmin asioitansa ajaa maailmassa kuin laihat. Laihat palvelevat enimmäkseen erityisillä toimilla tahi ylimääräisinä, heiluen sinne tänne; heidän toimeentulonsa on ikään kuin köykäistä ilmassa keijumista ja peräti epävarmaa! Lihavat sitä vastoin eivät ole koskaan ylimääräisissä viroissa, vaan aina vakinaisissa, ja mihin virkaan kerran istuvat, niin lujasti ja varmasti siihen istuvatkin, niin että saattaa virkakin heidän altansa risahtaa ja hävitä, vaan he kas vaan eivät paikastaan erkane. Ulkonaista loistoa he eivät rakasta: frakki heidän päällään ei ole niin somaa kuosia kuin laihaan päällä; mutta sen sijaan on heillä rahalippaissaan siunaus suuri. Laihalla ei enää kolmen vuoden perästä ole ainoatakaan sielua, joka ei olisi pantiksi pantu lombardiin, mutta lihavalla – ei aikaakaan, niin ilmaantui kuin ilmaantuikin kaupungin syrjään talo, ostettu vaimon nimelle; sitten tulee toiseen syrjään toinen talo, sitten lähelle kaupunkia pikkuinen kylä, sitten suuri kylä kaikkine tiloineen taloineen. Niinpä lihava vihdoon, palveltuansa Jumalata ja keisaria ja ansaittuansa yleisen kunnioituksen, eroaa virasta, siirtyy maalle ja siellä hänestä tulee tilan-omistaja, kunnan Venäläinen herra, vieraanvarainen isäntä; siellä hän elää ja hyvin elääkin. Mutta hänen jälkeensä taas laihat perilliset päästävät, kuten Venäjällä on tapa, isänsä rahat ja tavarat menemään oikein "hollikydyillä".

Täytyy tunnustaa, että melkein tällaista ajatteli Tshitshikow, seuraa tarkastellessansa, ja seurauksena oli se, että hän liittyi vihdoon lihaviin, jotka melkein kaikki olivat tuttavilla. Siellä oli prokuratori, jolla oli varsin mustat tuuheat kulmakarvat ja jolla oli tapana iskeä aina väliin vasenta silmäänsä, ikäänkuin olisi tahtonut sanoa: "käydään, veikkonen, tuonne toiseen huoneeseen, niin minä virkan sinulle jotakin". Yleensä oli hän totinen ja harvapuheinen mies. Siellä oli postimestari, pienikasvuinen mies, mutta sukkela kieleltään ja filosofi; – siellä presidentti, varsin järkevä ja miellyttävä mies. Kaikki nämä tervehtivät Tshitshikow'ia kuni vanhaa tuttavaa, ja siihen vastasi tämä, kumartaen vähän sivuun, eikä ilman sievyyttä.

Täällä tutustui hän varsin sieväkäytöksisen ja kohteliaan tilan-omistajan, Manilow'in, sekä ulkonäöltään jotenkin kömpelömäisen Sobakevitsh'in kanssa, joka heti ensi kerralta tallasi hänen jalalleen ja virkkoi: "anteeksi!" Samalla pistettiin hänelle käteen kortti osallisuutta varten whistiin, ja sen hän otti vastaan alin-omaisella kohteliaalla tavallaan. He kävivät nyt viheriään pöytään ja istuivat siinä hamaan illalliseen asti. Kaikki keskustelu lakkasi nyt kokonaan, niinkuin ainakin, milloin totisehen toimeen käsin käydään. Postimestarikin, vaikka oli hyvin puhelias mies, ilmaisi, heti kuin oli ottanut kortit käteensä, miettivän lauseen kasvoillensa, pisti ylähuulensa alahuulen alle ja oli tässä asennossa pelin loppuun asti. Lyöden värilehteä kolautti hän kättänsä pöytään, virkkaen, jos se oli

rouva: "Ämmä aisoihin!" Jos taas kuningas, niin näin: "Mitä sinä moukka mokotat!" Presidentti se puheli näin: "Entäs kun minä sitä parrasta kiinni. Entäs kun minä sitä viiksistä kiinni!" Väliin kuului, korttia pöytään lyötäessä, tällöinen lause: "Kävi miten kävi, paraallaan pappikin ajaa; ruutua!" tahikka: "Ristiä, sano kissa, kun jäälle kuoli!" tahi "Ristiä ja rangaistusta!" Pelin loputtua väiteltiin, niinkuin tavallista on, jotenkin kovalla äänellä. Vieras väitteli hänkin, vaan menetteli siinä erinomaisen taitavasti, niin että kaikki näkivät hänen väittelevän, vaan väittelevän niin sievällä tavalla. Ei hän milloinkaan sanonut: "te löitte", vaan "te suvaisitte lyödä" ja "minulla oli kunnia kattaa teidän kakkosenne" ynnä muuta sellaista. Saadaksean yhä paremmin riita-veljiänsä suostumaan jostakin asiasta, ojensi hän heille kaikille joka kerran hopeisen emaljoidun nuuskarasiansa, jonka pohjalle oli pantu kaksi ruusua, lemua varten.

Vieraan huomio kiinnittyi erittäinkin yllä mainittuihin tilan-omistajiin Manilow'iin ja Sobakevitsh'iin. Hän hankki heistä heti kohta tiedon, vedettyään samassa syrjemmälle presidentin ja postimestarin. Moniahta hänen tekemänsä kysymys osoitti hänessä ei ainoastaan tiedon halua, vaan perusteellisuuttakin, sillä kaikkein ensimmäiseksi tiedusti hän, kuinka monta sielua talonpoikia kullakin on ja missä tilassa heidän kartanonsa ovat, ja vasta sen jälkeen kysyi hän heidän nimeänsä. Vähän ajan kuluttua sai hän lumonneeksi heidät kaikki. Tilan-omistaja Manilow, nuorenläntä mies vielä, jolla oli silmät makeat kuni sokeri ja joka aina nauraessaan sirristeli niitä, oli aivan hurmaunut hänestä. Sangen kauan hän puristeli vieraan kättä ja pyytämällä pyysi, että tämä tekisi hänelle kunnian ja tulisi hänen kyläänsä, jonne hänen sanainsa mukaan ei ollut kuin viisitoista virstaa tulliportilta. Tshitshikow puolestaan, varsin kohteliaasti taivuttaen päätään ja sydämmellisesti puristaen toisen kättä, vastasi tähän, ett'ei hän ainoastaan ole tekevä tätä suurimmalla mielihyvällä, vaan on pitävä sen pyhimpänä velvollisuutenansa. Sobakevitsh sanoa tokaisi hänkin: "Olkaa hyvä, tulkaa meillekin" ja raapasi lattiata jalallansa, jota verhosi niin kamalan suuri saapas, että moiseen tuskin sopivata jalkaa voi löytääkään, varsinkin nykyiseen aikaan, jolloin jättiläiset ovat alkaneet Venäjälläkin joutua sukupuuttoon.

Seuraavana päivänä läksi Tshitshikow päivälliselle ja illanviettoon polisimestarin luokse, jossa kello kolmelta jälkeen puolenpäivän käytiin korttipöytään ja lyötiin whistiä kello kahteen saakka yöllä. Siellä hän muun muassa tutustui tilan-omistajan Nosedrew'in kanssa. Tämä oli noin kolmekymmentä vuotta vanha huima-poika, joka moniaan sanan perästä jo alkoi häntä sinutella. Samoin sinutteli Nosedrew polisimestariakin ja prokuratoria, kuni läheisiä sukulaisia konsanaankin; mutta ison pelin aljettua, rupesivat polisimestari ja prokurator varsin huolellisesti tarkastamaan kaikkia hänen kaatojaan ja pitämään silmällä jok'ainoata korttia, minkä hän löi.

Huomis-iltana oli Tshitshikow presidentin luona, joka vastaan-otti vieraansa, niitten joukossa kaksi rouvas-ihmistäkin, jotenkin rasvaisessa aamu-nutussa. Sitten oli hän varakuvernörin luona illanvietossa; sitten viinavuokraajan luona suurilla päivällisillä; sitten prokuratorin luona vähäisillä päivällisillä, jotka olivat yhtä hyvät kuin suuretkin; sitten kaupungin kunnan-esimiehen luona jumalanpalveluksen jälkeen suuruksella, joka oli päivällisten arvoinen sekkin. Sanalla sanoen, hän ei tullut olleeksi kotonansa hetkeäkään; ravintolaansa tuli hän vaan makaamaan.

Vieras osasi joka hetki esiintyä kokeneena herrasmiehenä, joka ei jää hämille eikä sanattomaksi milloinkaan. Oli keskustelu mistä hyvänsä, aina hän osasi sitä kannattaa: kun puhuttiin hevoslaitoksista, haasteli hän hevoslaitoksistakin; kun puhe oli hyvistä koirista, teki hän tässäkin asiassa monta viisasta muistutusta; kun keskusteltiin käräjäjutusta, osoitti hän tuntevansa tuomarienkäin tepposia; kun väitettiin billiardi-pelistä, ei hän ollut outo billiardi-pelissäkään; kun haasteltiin hyvistä töistä, lausui hän hyvistä töistäkin mielipiteitään, oikeinpa kyynelsilmin; kun juteltiin kuumen viinin valmistamisesta, oli hänellä tietoja kuumasta viinistäkin; kun pakinoitiin tulli-virkamiehistä ja tullitarkastajista, puheli hän niistäkin niinkuin itse olisi ollut tullivirkamiehenä ja tarkastajana. Merkillistä kumminkin kuinka hän kaiken tämän osasi verhota jonkinlaiseen kainouteen, osasi taitavasti käyttää itseänsä. Ei hän puhunut kovaa eikä hiljaa, vaan juuri niinkuin pitää. Sanalla sanoen, katso miltä puolelta hyvänsä, hän oli kuin olikin varsin kunnollinen mies.

Kaikki kaupungin virkamiehet olivat mielissään tämän vieraan tulosta. Kuvernöri sanoi häntä kelpo mieheksi; prokuratori toimeliaaksi; santarmien överstin mielestä hän oli oppinut mies; presidentistä nähden hän oli tiedokas ja kunnioitettava mies; polisimestari sanoi häntä kunnioitettavaksi ja miellyttäväksi; polisimestarin rouva miellyttävimmäksi ja kohteliaimmaksi ihmiseksi. Jopa itse Sobakevitshkin, joka harvoin puhui kenenkään hyvistä puolista, tultuansa nyt jotenkin myöhään kaupungista ja kokonaan riisuttuansa ja käytyänsä vuoteelle laihaan vaimonsa viereen, virkkoi hänelle:

– "Minä olin, kultaseni, iltaa viettämässä kuvernörin luona ja päivällisillä polisimestarin luona ja tulin tuttavaksi kollegian-neuvoksen Pavel Ivanovitsh Tshitshikow'in kanssa; – erinomaisen hauska mies!"

Tähän vastasi puoliso vaan: "hm!" ja sysäsi häntä jalallaan.

Tämmöinen peräti edullinen mielipide syntyi vieraasta kaupungissa ja tämmöisenään se pysyi hamaan siihen asti, kunnes muuan kummallinen ominaisuus ja hanke elikkä kuten maaseuduilla sanotaan *merkillinen seikka*, josta lukija pian saa tiedon, saattoi ymmälle melkein koko kaupungin.

II LUKU

Toista viikkoa oli jo vieras asunut kaupungissa, yhä käyden iltahuveissa ja päivällisillä ja siten, kuten sanotaan hauskaasti viettäen aikaansa. Viimeinkin päätti hän siirtää vieraissa-käyntinsä ulkopuolelle kaupunkia ja käydä tervehtimässä tilan-omistajia Manilow'ia ja Sobakevitsh'ia, niinkuin oli luvannutkin. Kukaties oli hänellä tähän toisia, syvempiäkin syitä; kukaties oli hänellä siellä vakavampia sydämelle läheisempiäkin asioita ajettavana... Mutta kaikesta tästä saa lukija tiedon vähitellen ja aikoinansa jos vaan riittää malttia lukemaan tätä jutelmaa, pitkän pitkää, jonka on määrä sittemmin levetä ja laveta aina sitä myöten mitä lähemmäksi tullaan loppua, jossa kiitos seisoo. Selifan-kuskille annettiin käsky valjastaa hevoset huomenna aini varahin tunnettujen vaunujen eteen. Pekko sai käskyn jäädä kotiin ja vartioida huonetta ja matkasäkkiä.

Ei liene liikaa, jos lukija tutustuu näihin kahteen sankarimme maa-orjaan. Tosin he eivät ole niin tärkeitä, he kun ovat vasta toisen, vieläpä kolmannenkin, luokan henkiä. Tosin eivät kertomuksen päävaikuttimet ja käänteiden ala heissä, he kun vaan siellä täällä pikimmältään tarttuvat näihin vaikuttimiin. Mutta tekijä rakastaa olla peräti täsmällinen kaikessa ja, Venäläinen vaikka onkin, tahtoo hän tässä suhteessa olla tarkka kuin Saksalainen. Tämä tutustuminen ylipäänsä ei vie pitkää aikaa eikä tilaakaan, sillä pitkiä selityksiä ei enää tarvitse lisäykseksi siihen, mitä lukija jo tietää, nimittäin, että Pekon päällä oli jotenkin avara ruskeanvärinen takki, herralta peritty, ja että hänellä oli säätyläistensä tapaan järeät huulet ja järeä nenä. Luonteeltaan hän oli paremmin harvasanainen kuin puhelias. Olipa hänellä jalo halu sivistykseenkin, se on kirjain lukemiseen, vaikk'ei hän suurta lukua pitänyt kirjan sisällyksestä. Yhtä kaikki olivat hänelle rakastuneen sankarin seikkailut ja aapiskirjat ja rukouskirjat, – kaikkia hän luki yhtä tarkasti; jos olisi hänen kouraansa pistetty kemia, niin ei hän olisi hyljännyt sitäkään. Ei häntä miellyttänyt se, mitä hän luki, vaan itse lukeminen, elikkä, paremmin sanoen, lukemisen toimi; siinä näet muka kirjaimista aina syntyy jonkunlainen sana, joka toisinaan merkitsee hiis ties mitä. Tätä lukemista enimmäkseen toimitettiin makaavassa asemassa, eteisessä, vuoteella, jonka patja oli siitä syystä vanunut ja litistynyt pannukakuksi. Paitsi lukemisen halua oli hänessä vielä kaksi omituista puolta: ensiksi makasi hän riisumatta, aina sama päällysnuttu yllä; toiseksi oli hänellä mukana aina joku omituiselta haiseva ilma, joka muistutti asuttua huonetta, niin ett'ei hänen huolinut muuta kuin asettaa vaan vuoteensa johonkin, vaikkapa semmoiseenkin huoneeseen, missä ei siihen asti ollut ihmisiä asunut, ja siirtää sinne sinellinsä ja muut tavaransa, niin tuntui kuin olisi siinä huoneessa asunut ihmisiä jo kymmenen vuotta. Tshitshikow, varsin hienotunteinen ja muutamissa kohdin kiukkuinenkin mies, vedettyään nenäänsä ilmaa aamun tuimaan, irvisteli vaan ja päätänsä puisteli, virkkaen:

– "Hiis ties sinua; hikoiletko sinä, vai mitä: kävisit edes saunassa".

Siihen ei Pekko vastannut tavallisesti mitään, vaan koetti samalla ryhtyä johonkin toimeen, mennen muka isäntänsä frakkia harjaamaan tahi muuten vaan korjaamaan jotakin. Mitä lienee Pekko ajatellutkaan, vaiti ollessansa? Kukaties hän arveli itsekseen: "Kyll' olet hyvä sinäkin"; sata kertaa puhut yhtä asiaa... Ja kukapas sen oikein tietää, mitä herran maa-orja ajattelee. Ja niin pitkältä nyt täksi kertaa Pekosta.

Kuski Selifan oli kokonaan toisenlainen. Vaan tekijätä suuresti kainostaa puhua lukijoille näin paljo alhaisista ihmisistä, kokemuksestaankin tietäen, kuinka vastenmielisesti he tutustuvat alhaisten säätyjen kanssa. Semmoinen se vaan on Venäjän mies: sanomaton halu on hänellä tutustua jokaisen kanssa, joka on yhtäkin arvoa ylempänä häntä, ja lakkituttavuus kreivin tai ruhtinaan kanssa on hänelle parempi kaikkea ystävyyttä. Pelkääpä tekijä sankarinsakin puolesta, joka on ainoastaan kollegian-neuvos. Hovineuvokset kukaties tutustuvat hänen kanssaan, mutta ne, jotka jo ovat kiivenneet kenralin-virkoihin, ne kenties heittävät tuommoisen halveksivan katseen, jommoisen ihminen ylpeästi heittää kaikkeen, mikä on häntä alempana, taikka – mikä vielä pahempi on –

kokonaan osoittavat välinpitämättömyyttä, tekijälle niin masentavaista. Vaan niin surullista kuin kaikki tämä onkin, täytyy kumminkin palata sankariimme.

Ja niinpä, kuten jo sanottiin, hän antoi tarpeemnukaiset käskyt jo illalla; heräsi aamulla hyvin varhain, pesihe, pyyhki ruumiinsa määrällä pesusienellä kantapäästä kiireesen asti – tämä tapahtui ainoastaan sunnuntaisin, ja silloin sattui olemaan sunnuntai – ajoi partansa sileäksi, että posket olivat sileät ja kiiltävät kuin atlas, ja puettuaan päälleen frakin puolukan karvaisesta valkosäkenisestä kankaasta ja sen päälle suuret karhunnahkaiset turkit, läksi alas portaita, ravintolan passarin kannatellessa häntä milloin puolelta milloin toiselta, ja nousi viimein vaunuihinsa. Jyristen ajoivat vaunut ravintolan portista kadulle. Ohi kulkeva pappi nosti hattunsa, joukko poikia, likaiset paidat päällä, ojensivat hänelle käsiänsä, huutaen: "pari penniä, hyvä herra, orpo raukalle!" Kuski, huomattuaan kuinka yhdellä heistä oli erinomainen halu kiivetä vaunujen taakse, huiskasi häntä ruoskalla, ja nytpä vaunut kolisemaan katujen kiviä myöten. Hauskaa oli jo kaukaa nähdä kirjavata tullipuuta, joka ilmoitti, että kadun kivistä niinkuin muustakin tuskasta pian tulee loppu. Kolautettuaan vielä muutamia kertoja päätänsä vaunujen perään, läksi Tshitshikow kiittämään pitkin pehmoista maantietä.

Tuskin oli kaupunki jäänyt jäljelle, niin jo ilmaantui, kuten meillä laita on, jonkin joutavaa molemmille puolin tietä: mättäitä, kuusia, pikku männyn tylleröitä, vanhain honkain kärvettyneitä runkoja, kanervia ynnä muuta romua. Tulipa vastaan kylä ja tämän tuvat supi suorassa linjassa, rakennukseltaan kuni vanhat puut pinossa, harmaat katot päällä ja eturäystäät varustetut puisilla leikkauskoristeilla, muistuttaen kirjoituilla päillä kaunistettuja pyyhkeitä. Porttien edessä lavitsoilla istui, kuten konsanaankin, talonpoikia, lammasturkit päällä. Pulleakasvoisia akkoja, rinnat sidottuina, kurkisteli ylä-akkunoista; alaisista katsoa mullotteli vasikka tai ojenteli sokeata kärsäänsä sika; sanalla sanoen – tavallisia näkyjä.

Kuljettuaan viidennentoista virstan tolpan ohi, muisti hän, että täällähän pitäisi olla Manilow'in kylä, tämän oman puheen mukaan, mutta menipä kuudeskintoista virsta, eikä kylää vielääkään näkynyt, ja tokkopa oikealle tolalle olisivat osanneetkaan, elleivät olisi kohdanneet kahta talonpoikaa. Näiltä nyt kysäistiin, kaukanako muka on Samanilovkan kylä. Talonpojat ottivat lakit päästään, ja toinen heistä, viisaampi näöltään ja parta vaajana leuassa, vastasi:

– "Manilovka kukaties, eikä Samanilovka".

– "No niin Manilovka".

– "Manilovkako? No se nyt on sillä viisiä, että kun vielä kulkee virstan, niin siinä se sitten on, meinaten: siitä suoraan oikealle".

– "Oikealle, niinkö?"

– "Oikealle", vastasi talonpoika. "Siinä sitten on tie Manilovkaan, mutta Samanilovkaa täällä ei ole. Semmoinen sillä on nimi, meinaten: se on nimeltään Manilovka, mutta Samanilovkaa täällä ei ole ensinkään. Suoraan siellä sitten mäellä on kivinen rakennus, kahdenkertainen, se on herraskartano, meinaten: siinä justiin itse hovinherra asuu. Niin, siinä se sitten onkin Manilowka, mutta Samanilovkaa täällä ei ole ensinkään minkään näköistä, eikä ole ollutkaan".

Lähdettiin tuosta etsimään Manilovkaa. Kahden virstan päässä käännyttiin kyläraitille, mutta kulkivatpa sitä virstan, toisen ja kolmannenkin, eikä vielääkään näkynyt kahdenkertaista kivirakennusta. Tuossapa nyt Tshitshikow muistikin, että kun tuttava kutsuu toista luokseen maalle viidentoista virstan päähän, niin on sinne varmaankin kolmekymmentä. Manilovkan kylän asema ei ollut omiansa vetämään huomiota puoleensa. Kartano seisoi ylö-yksinään ylängöllä, joka oli avoin kaikille tuulille, mille vaan päähän pistää ruveta puhaltamaan. Mäen rinnettä verhosi niitetty nurmikko. Siinä oli englantilaiseen malliin parissa kolmessa ryhmässä syrenejä ja keltaisia akasioita; viisi kuusi koivua koettivat siellä täällä kohotella pienilehtisiä, laihoja latvojaan. Kahden koivun alla oli lehtimaja, varustettu litteällä vehreällä kupolilla, puisilla sinertävillä pylväillä ja tänkaltaisella kirjoituksella: "*yksinäisten miettetten temppeli*". Alempana oli lampi, pinnaltaan täynnä vihreätä vesiruohoa, joka ylimalkain ei ole outo asia venäläisten tilan-omistajain englantilaisissa puistoissa.

Ylängön juurella ja osaksi rinteelläkin näkyi pitkin päin ja poikki puolin harmaita, pyöreistä hirsistä tehtyjä tupia, joita sankarimme, ties mistä syystä, heti rupesi lukemaan ja sai niitä luetuksi kolmatta sataa. Ei ollut niitten välissä missään puuta eikä pensasta eikä muuta ruohoa: pyöreä hirsi se vaan katseli kaikkialta. Näkyä oli elähyttämässä kaksi akkaa, jotka kuvankauniista nostetuina liepein ja varustettuina kaikilta haaroin, kaalasivat polvia myöten lammessa, hinaten kahdesta kapulasta vähäistä rikkinäistä rantanuottaa, jossa näkyi kaksi takertunutta äyriäistä ja välkähtelevä ahven. Akat olivat nähtävästi riidassa ja toruilivat jostakin keskenään. Tuonnempana siinsi jonkinmoisessa ikävän-sinervässä valossa honkametsä. Miten lienee ilmakaan osannut tulla niin mukava ja sopiva: ei se ollut kirkas eikä synkkä, vaan tuommoista vaalean harmaata väriä, jommoista näkee ainoastaan linnuevään vanhoissa univormuissa. Kuvan täydellisyydestä ei puuttunut kukkoakaan, vaihtelevan ilman ennustajaa, joka siitä huolimatta, että päänsä oli koverrettu melkein aivoihin asti muitten kukkojen nokkain voimalla kaikenlaisten lemmenasiain tähden, piti varsin suurta ääntä ja räpytteli siipiäänkin, revityitä ja repaleisia kuin vanhat rievut.

Pihaa lähestyessään huomasi Tshitshikow kuistilla itse isännän, joka seisoi viheriässä aamunutussa, varjostaen kädellään silmiään päivän varjon tapan, tarkemmin nähdäkseen läheneviä vaunuja. Mitä likemmäs vaunut tulivat, sitä iloisemmaksi hänen silmänsä kävivät ja sitä leveämmäksi hänen hymynsä.

– "Pavel Ivanovitsh!" huusi hän, nähdessään Tshitshikow'in astuvan alas vaunuista. "Viimeinkin olette muistanee meitä".

Tuttavukset antoivat toistensa suuta erittäin palavasti, ja Manilow saattoi vieraansa sisään. Vaikka se aika, joka heiltä menee astuessaan porstuan, eteisen ja ruokasalin kautta, on jotenkin lyhyt, niin koetammepa kumminkin, emmeköhän sillä välin ennättäisi sanoa jotakin talon isännästä. Vaan tässä täytyy tekijän tunnustaa, että tällainen yritys on sangen vaikea. Paljoa helpompi on kuvata suuria luonteita: ei tarvitse muuta kuin käytele vaan sivellintä kankaalla minkä jaksat, laita mustat, säihkyvät silmät, tuuheat kulmakarvat, arpi keskelle otsaa, heitä heilauta olan yli musta tahi tulipunainen vaippa, – siinä on muotokuva valmis. Mutta juuri kaikki nuo herrasmiehet, joita on maailmassa paljon, jotka ulkonäöltään ovat niin paljo toistensa näköiset ja kumminkin, kun heitä tarkemmin katselee, osoittavat niin monta saavuttamatonta omituisuutta, – nämä ne ovat kauhean vaikeita kuvata. Tässä täytyy kovasti jännittää huomiota, ennenkuin saat eteesi kaikki hienot, melkein näkymättömät piirteet, ja yleensä tulee hyvin syvälle pakoittaa semmoistakin katsetta, joka jo on teroitunut kokemuksessa.

Jumala yksin tietää, mitä luonnetta Manilow oikeastaan oli. Löytyy muuan laji ihmisiä, joita tunnetaan nimellä: *semmoisia ja tällaisia, ei tie ole sitä eikä tätä, ei niitä kysytä kylässä, eikä kaivata kaupungissa*. Niihin kenties sopii lukea Manilow'iakin. Ulkonäöltään oli hän pulskamies. Hänen kasvojensa piirteistä ei puuttunut miellyttävääsiisyyttä, mutta tämä miellyttäväisyys oli ikäänkuin sokeroittu liian makeaksi. Hänen liikkeissään ja ryhdissään oli jotakin, joka haki suosiota ja tuttavuutta. Hän hymyili mehevästi; hän oli valkoverinen, sinisilmäinen. Ensimmäisenä hetkenä, hänen kanssaan puhellessasi, et malta olla sanomatta:

– "Miellyttävä ja kelpo mies!"

Seuraavana hetkenä et sitten sano mitään, vaan kolmantena virkat:

– "Hiis ties, mitä tuo on!"

Ja niinpä poistut kauemmas. Ellet poistu, niin tuntuu sinusta kauhean ikävältä.

Et häneltä saa yhtään pontevaa, et edes närkästäkään sanaa, jommoisen saat kuulla melkein jokaiselta, kun vaan kosket hänen arkaa kohtaansa. Jokaisella on aina arka kohtansa: yhden arkana kohtana ovat jäniskoirat; toinen luulee olevansa erinomainen soitannon rakastaja ja ihmeellisesti tuntee kaikki syvät kohdat siinä; kolmas on mestari kelpo aterioissa; neljäs on mestari olemaan edes tuumaakaan ylempänä sitä, mitä hän oikeastaan on; viides on vähempi vaatimuksilleen, hän nukkuu ja haaveksii, mitenkä muka hänen onnistuisi yleisessä kävelypaikassa kulkea kerran ja toisen flygeli-adjutanttin rinnalla, niin että sen näkisivät ystävät ja tuttavat ja tuntemattomatkin; kuudes

on lahjoitettu semmoisella kädellä, joka tuntee ylenluonnollista halua taivuttaa jonkun ruutu-ässän tai kakkosen kulmaa, sillä välin kuin seitsemännen käsi pyrkien pyrkii järjestyksen tekoon, päästä nimittäin lähemmäs kestikievarin isännän tahi kyytimiehen personaa, sanalla sanoen, jokaisella on omat puolensa, mutta Manilow'illa ei ollut niin mitään.

Kotonaan hän puhui varsin vähän, enimmäkseen hän vaan mietiskeli ja tuumaili, mutta mitä hän mietiskeli – ties taivas. Taloudesta hän ei suuria välittänyt, ei hän edes milloinkaan käynyt peltojansa katsomassa, talous meni menojojansa niinkuin itsestään. Kun vouti sanoi:

– "Herra, nyt pitäisi tehdä se ja se".

– "Niin; ei olisi hullummaksi", vastasi isäntä, polttaen piippuansa.

Tähän piipun polttoon tottui hän jo armeijassa palvellessaan, jossa häntä pidettiin siivoimpana, kohteliaimpana ja sivistyneimpänä upserina.

– "Niin, niin, ei olisi hullummaksi", toisteli hän. Kun hänen luokseen tuli talonpoika ja, raavittuaan niskaansa, puhui:

– "Herra, päästäs minua työn ansiolle, rahaa hankkimaan veroksi".

– "Mene, mene", vastasi isäntä, eikä hänen mieleensäkään johtunut, että talonpoika menee juomateille.

Toisinaan hän, katsellen kuistiltansa pihalle ja lammelle, puheli, kuinka muka olisi hyvä, jos äkkiä tehtäisiin maan-alainen käytävä kartanosta tahi jos lammen yli rakennettaisiin kivinen silta, jossa olisi molemmin puolin kauppapuoteja, ja niissä istuisi kauppiaita, myöden kaikenlaista talonpojalle tarpeellista rihkamakalua. Tällöin hänen silmänsä kävivät sanomattoman makeiksi, ja kasvoilla asui suuri tyytyväisyys. Nämä aikeet ne kumminkin olivat ja pysyivät pelkkinä sanoina. Hänen omassa kamarissaan oli muuan kirja, jossa oli kulma käännettynä 14: nellä sivulla, ja tätä kirjaa hän luki lakkaamatta jo kolmatta vuotta. Aina hänen talossaan puuttui jotakin. Vierashuoneessa oli erittäin kauniit huonekalut, päällystetyt komealla silkkikankaalla, ja olivat varmaankin maksaneet melkoisen summan. Mutta kahteen nojatuoliin tätä kangasta ei ollut riittänyt, ja nämä oli päällystetty pelkällä niinimatolla. Isäntä se kumminkin jo useampain vuosien kuluessa aina tapasi varoittaa vieraitansa:

– "Älkää istuko noihin nojatuoleihin, ne eivät ole vielä valmiita".

Yhdessä huoneessa ei ollut huonekaluja ensinkään, vaikka jo ensimmäisinä päivinä häitten jälkeen oli ollut heillä puhetta:

– "Kultaseni, huomenna pitäisi toimittaa tähän huoneeseen edes väliaikaisesti huonekalut".

Illalla kannettiin pöytään erinomaisen uljas kynttiläjalka tummasta pronssista ja siinä oli kolme sulotarta muinaiseen malliin ja upea perlamuttinen kilpi, ja tämän pulskan kynttiläjalan viereen pantiin tavallinen, vaskinen ja kampura, vino ja kokonaan talissa, vaikk'ei tätä huomannut isäntä eikä emäntä eikä palvelijat.

Hänen vaimonsa ... vaan ylimalkain he olivat varsin tyytyväisiä toisiinsa. He olivat tosin olleet jo yhdeksättä vuotta naimisissa, vaan yhä vielä he toisillensa tarjosivat milloin omena-palasen, milloin konfehtin, milloin pähkinän, virkkaen liikuttavan hellällä, rakkautta osoittavalla äänellä:

– "Avaa, kulta, suukosi, niin minä pistän tämän palasen".

Sanomattakin on selvä, että suukkonen avattiin tässä tilaisuudessa varsin viehättävästi. Syntymäpäiviksi valmisteltiin lahjoja, esimerkiksi helmillä kirjattu koteloinen hammasharjaa varten. Ja varsin usein, heidän sohvalla istuessaan, jätti toinen aivan äkkiä, ihan tietämättömistä syistä piippunsa ja toinen työnsä, jos semmoinen sattui silloin käsillä olemaan, ja niin suudeltiin semmoinen hiukeneva ja pitkällinen suutelo, että sen aikana olisi vallan hyvin ennättänyt polttaa pienen olkisikarin. Lyhyesti, he olivat, kuten sanotaan, onnellisia. Sopisi kyllä muistuttaa, että talossa on muitakin toimia kuin pitkälliset suutelot ja syntymäpäivälahjat, ja saattaisi kyllä tehdä montakin erillaista kysymystä. Minkätähden esimerkiksi ruo'at valmistetaan typerästi ja tolkkottomasti? minkätähden on aitta joteinkin tyhjä? minkätähden emäntäpiika varastelee? minkätähden rengit ovat siivottomia ja juomareita? minkätähden koko palvelusväki makaa armottoman paljon ja toimittaa tyhjää koko

muun ajan? Kaikki nämät asiat ovat kumminkin halpaa laatua, ja Manilow'in rouva oli saanut hyvän kasvatuksen, mutta hyvä kasvatusta saadaan tietysti pensioneissa, mutta pensioneissa on kolme esinettä inhimillisten hyväin avujen pohjana ja pontena, nimittäin franskan kieli, välttämätön perhe-elämässä, piano, hauskein hetkien hankkimista varten aviomiehille, ja vihdoin taloudellinen puoli: kukkaroiden ja salaisten lahjain valmistaminen. On kyllä itse opetustavassa tehty kaikenlaisia parannuksia ja muutoksia, semminkin näinä aikoina, ja tähän kaikkeen vaikuttaa itse pensionin-pitäjäin ymmärrys ja kyky. Muutamissa pensioneissa laita on semmoinen, että ensin on piano, sitten franskan kieli ja sitten vasta taloudellinen puoli. Toisissa taas käy niinkin päin, että ensin on taloudellinen puoli, s.o. salaisten lahjain valmistaminen, sitten franskan kieli ja sitten vasta piano. Opetustavat ovat monenlaiset. Ei liene liikaa mainita vielä, että Manilow'in rouva ... mutta minuapa, toden totta, suuresti peloitaa puhua rouvas-väestä, ja sitä paitsi on minun jo aika palata sankareihimme, jotka jo ovat seisonet muutaman minutin vieraskamarin oven suussa, pyytäen toistaan astumaan edeltä.

– "Olkaa hyvä, älkää minusta huoliko, kyllä minä astun perässä".

– "Ei suinkaan, Pavel Ivanovitsh, te olette vieras", puheli Manilow, osoittaen kädellään ovea.

– "Älkää olko millännekään, minä pyydän, älkää olko millännekään, tehkää hyvin, astukaa", pyyteli Tshitshikow.

– "E-hei, en minä salli, että niin miellyttävä, sivistynyt vieras kulkee minun perässäni".

– "Miksikä sivistynyt?.. Olkaa hyvä".

– "Ei, suvaitkaa vaan astua".

– "Vaan miksi niin?"

– "No näettekös siksi niin", virkkoi Manilow, mehevästi myhähtäen.

Vihdoin ystävykset astuivat yht'aikaa kupeet edeltä ja vähän litistivät toisiaan.

– "Sallikaa esitelläni teille vaimoni!" sanoi Manilow. "Kultaseni!

Pavel Ivanovitsh!"

Tshitshikow huomasi tosiaankin rouvas-ihmisen, joka oli vähällä ollut jäädä häneltä kokonaan huomaamatta, hänen kumarrellessaan oven suussa Manilow'in kanssa. Rouva oli sangen sievä, puettu hyvällä aistilla. Hyvästi istui hänen yllään silkkinen vaalea kapotti. Vähäinen hento käsi viskasi jotakin kiireesti pöydälle ja puristi batistisen, kulmilta korko-ompeluilla varustetun nenäliinan. Hän kohottihe sohvalta, jossa oli istunut, ja Tshitshikow suuteli hänen kättänsä mielihyvällä. Rouva virkkoi – kielikin hänellä vähän sorahteli – että heidän on erittäin iloista nähdä häntä ja ettei ollut päivääkään, jolloin hänen miehensä ei olisi muistellut häntä.

– "Niin", liitti Manilow, "lakkaamattapa vaimoni aina kyseli ja kyseli: 'missäs se sinun ystäväsi viipyy?' 'Malta, kultani, kyllä hän tulee!' Ja nytpä viimein teittekin meille sen kunnian. Toitte meille todellakin nautinnon, keväisen päivän toitte meille, sydämmen nimipäivät toitte..."

Tshitshikow, kuultuaan, että jo hamaan sydämmen nimipäivään oli saavuttu, kävi oikein hämille ja vastasi kainosti, ett'eihän hänellä ole mahtavaa nimeä, ei edes arvoa korkeata.

– "Teill' on kaikki tyyni", keskeytti Manilow yhä mehevästi myhäillen.

"Teill' on kaikki tyyni, teill' on enemmänkin".

– "Miltä näyttää teistä meidän kaupunki?" kysäsi rouva. "Onko teidän ollut hauska?"

– "Erittäin hauska kaupunki, oikein miellyttävä kaupunki", vastasi Tshitshikow. "Aika on kulunut peräti hupaisesti, seurahan siellä on erinomaisen kohtelias".

– "Mitäs sanotte meidän kuvernöristä?" kysyi rouva.

– "Niin, eikös se ole kaikkein kunnioitettavin ja miellyttävin mies?" kysäsi Manilow.

– "On totisesti", sanoi Tshitshikow; "kaikkein kunnioitettavin mies. Ja kuinka syvälle hän on tunkeutunut virkaansa; kuinka hän sen käsittää! Enemmän pitäisi olla moisia miehiä".

– "Ja kuinka hyvin hän osaa, katsokaas, ottaa vastaan jokaista ja osoittaa kohteliaisuutta käytöksissään", liitti Manilow myhäillen ja mielihyvissään sirristi silmänsäkin, niinkuin kissa, jota hiljalleen kutkutetaan korvan takaa.

– "Erittäin hauska ja kohtelias mies", jatkoi Tshitshikow, "ja mimmoinen taituri! kukas olisi semmoista voinut uskoa: niin kauniisti neuloskelee kaikenlaisia kotikoristeita! Hän näytti minulle oman tekemänsä kukkaron, – harva rouvas-ihminenkään osaa kirjailla niin taitavasti".

– "Entäs varakuvernöri, eikös se ole oikein suloinen mies?" sanoi Manilow ja sirrasti jälleen vähän silmiänsä.

– "Kunnon mies, kunnon mies kauttaaltaan", vastasi Tshitshikow.

– "Mutta sallikaas, mitäs sanotte polisimestarista. Eikös se ole varsin miellyttävä mies?"

– "Erinomaisen miellyttävä mies, ja niin viisas, niin paljon lukenut mies! Me löimme hänen luonaan whistiä prokuratorin ja presidentin kanssa hamaan päivänkoittoon asti. Peräti, peräti kelpo mies".

– "Mutta mitäs sanotte polisimestarin rouvasta?" lisäsi emäntä. "Eikös se ole oikein armas rouva?"

– "Oi, hän on ylevimpiä naisia, mitä minä tunnen", vastasi Tshitshikow.

Sen jälkeen ei unohdettu presidenttiä eikä postimestariakaan, ja sillä tavoin otettiin esille melkein kaikki kaupungin virkamiehet, jotka kaikki olivat kaikkein kunnollisimpia ihmisiä.

– "Ainako te maalla aikaanne vietätte?" kysyi vihdoon Tshitshikowkin vuoroansa.

– "Enimmästä päästä maalla", vastasi Manilow. "Joskus kumminkin käymme kaupungissa, saadaksemme seurustella sivistyneitten ihmisten kanssa. Ihminen metsistyy, katsokaas, jos aina korvessa asuu".

– "Totta kyllä, totta kyllä", vastasi Tshitshikow.

– "Aivan toista", vastasi Manilow, "aivan toista olisi, jos olisi kunnon naapureita, jos vaikkapa esimerkiksi olisi semmoinen mies, jonka kanssa, niinkuin nyt puhumisen katsannossa, saisi keskustella ystävällisyydestä, hyvästä kohtelemisesta, seurata jotakin semmoista tutkimista tieteellisyyden katsannossa, jotta tuntuisi sielussa ja sydämissä semmoinen niinkuin liikutus, jotta niin sanoakseni niinkuin jonkunlainen lämmin höyryileminen..."

Tässä tahtoi Manilow lausua jotakin lisää, mutta, huomattuaan vähän takertuneensa, tokaisi vaan kädellään ilmaan ja jatkoi: "silloin tietysti maa-elämä ja yksinäisyys saattaisivat tarjota monta huvitusta. Vaan eihän ole ketään, ei niin ketään. Joskus tuossa joutessaan vain lukee 'Isänmaan Poikaa'." [Laajalti levinnyt kirjallinen lehti Venäjällä. Suomentajan muistutus.] Tshitshikow oli aivan yhtä mieltä, lisäten, ett'ei mitään sen haus Kempaa saata ollakaan kuin elää yksinäisyydessä, nauttia luonnon ihanuutta ja lueskella joskus jotakin kirjaa.

– "Niin, mutta", lisäsi Manilow, "kun ei kumminkaan ole ystäväitä, jonka kanssa voisi jakaa kaikki..."

– "Niin, se on totta, totta se on totisesti!" keskeytti Tshitshikow. "Mitä maksaisivatkaan silloin kaikki maailman aarteet! *'Älköön sulla olko rahoja, vaan olkoon hyviä ihmisiä, joitten kanssa saatat seurustella'*, sanoi eräs muinas-ajan viisas".

– "Ja tiedättekös, Pavel Ivanovitsh!" sanoi Manilow, ja nyt hänen kasvoillaan asui ei ainoastaan makeus, vaan äitelyys, aivan kuin lääkkeessä, jonka sukkela lääkäri on tehnyt armottoman makeaksi, potilastansa miellyttääkseen. "Silloin tuntuu jotakin niinkuin siinä katsannossa että hengellistä nautintoa... Niinkuin esimerkiksi nyt, kun minulle on suotu onni, niin sanoakseni harvinainen onni, puhua teidän kanssanne ja nauttia teidän armaista puheistanne..."

– "No mutta mitäs armautta?.. Mitätön ihminenhän minä olen, en mitään muuta", vastasi Tshitshikow.

– "Oi, Pavel Ivanovitsh! sallikaa minun olla vilpitön: mielelläni antaisin puolet kaikkea omaisuuttani, jos minulla olisi edes osa teidän ansioitanne!..."

– "Päin vastoin, minäpä juuri pitäisin suurimpana..."

Ties mihinkä tämä molemmanpuolinen tunteitten vuodattelu olisi päättynytkään, ell'ei palvelija olisi tullut ilmoittamaan, että pöytä oli katettu.

– "Pyydän nöyrimmästi!" sanoi Manilow. "Älkää panko pahaksenne, joll'ei meillä ole senkaltaisia päivällisiä kuin parketeilla ja pääkaupungissa; meillä on vaan, Venäjän tavan mukaan, kaalia, vaan hetaasta sydämmestä. Pyydän nöyrimmästi!"

Nyt kesti vielä jonkun aikaa väittäjä siitä, kuka muka ensimmäisenä meni. Tshitshikow se vihdoin astui ruokasaliin kuve edellä.

Ruokasalissa oli jo odottamassa Manilow'in kaksi poikaa, kumpikin siinä iässä, jossa lapsia jo pannaan pöytään istumaan, vaikka vielä korkeilla tuoleilla. Heidän vieressään seisoivat opettaja, joka kumarsi kohteliaasti ja suu hymyssä. Emäntä kävi liemimaljan luokse; vieras asetettiin isännän ja emännän väliin; palvelija satoi lasten kaulaan salvetit.

– "Suloisia lapsia!" virkkoi Tshitshikow katsahdettuansa heihin.

"Kuinka vanhoja he ovat?"

– "Vanhempi on kahdeksannella, nuorempi täytti vasta eilen kuusi vuotta", vastasi rouva.

– "Themistoklus!" sanoi Manilow, kääntyen vanhempaan, joka koetti pelastaa salvetin poimuihin joutunutta leukaansa. Tshitshikow kohautti hieman silmäkulmaansa, kuultuaan tuommoisen osaksi kreikkalaisen nimen, johon Manilow ties mistä syystä oli pannut päätteeksi *us*, vaan pian hän jälleen kiiruhti asettamaan kasvonsa entiseen asentoon.

– "Themistoklus! Sanopas, mikä on paras kaupunki Franskanmaalla?"

Nyt kiinnitti opettaja Themistoklukseen kaiken huomionsa ja näytti aikovan hypätä pojan silmistä sisään, mutta rauhoittui kokonaan ja nykäytti päätään, kun Themistoklus vastasi: "Parisi".

– "Entäs mikäs kaupunki meillä on paras?" kysyi taas Manilow.

Opettaja teroitti jälleen huomionsa.

– "Pietari", vastasi Themistoklus.

– "Entäs vielä toinen?"

– "Moskova."

– "Kas niin, kiltti poikahan sinä olet!" sanoi Tshitshikow. "Mutta kuulkaapas", jatkoi hän, kääntyen vähän hämmästyneen näköisenä Manilow'ien puoleen. "Minun täytyy sanoa: että tämä lapsi on vielä osoittava suurta kykyä".

– "Niin, te ette vielä tunne häntä!" vastasi Manilow. "Hän on tavattoman teräväjärkinen. Tuo nuorempi tuossa Alkides ei ole niin nopea älyltään, vaan tämä, jos mitä milloin huomaa, hyönteisen tai muun kovakuoriaisen, niin silmät paikallaan vilkkumaan; perähän juoksee paikalla ja kiinnittää heti huomionsa. Minä toivon hänestä valtiomiestä. Themistoklus!" jatkoi hän uudestaan kääntyen poikaansa, "tuleeko sinusta ulkomaan lähettiläs?"

– "Tulee", vastasi Themistoklus jauhaen leipää ja käännellen päätä oikealle ja vasemmalle.

Takana seisova palvelija pyyhkäisi samassa ulkomaan lähettilään nenää ja hyvinpä siinä tekikin, sillä muuten olisi liemi saanut melkoisen, asiaan kuulumattoman, tipan lisäksensä. Keskustelun aluksi puhuttiin pöydässä rauhallisen elämän hauskuudesta; emäntä keskeytti välistä muistutuksillansa kaupungin teaterista ja näyttelijöistä. Opettaja katseli puhuvia suurella tarkkuudella ja heti kuin huomasi muitten yrittävän hymyillä, aukasi suunsa ja nauroi sydämmensä pohjasta. Hän oli nähtävästi kiitollinen mies ja tahtoi täten palkita isännän hyvää kohtelua. Kerran kumminkin hänen näkönsä synkkeni ja hän kopautti ankarasti pöytään, luoden silmänsä vastapäätä istuviin lapsiin. Tämä olikin tarpeellista, sillä Themistoklus oli puraissut Alkidesta korvaan, ja Alkides, pantuaan silmät kiinni ja suun auki, oli parahtamaisillaan surkean surkeaan itkuun; mutta hoksattuaan, että siitä kukaties menettäisi yhden ruokalajin, asetti suunsa entiselleen ja alkoi kyynel-silmin kaluta lampaan luuta, niin että posket rasvasta kiilsivät.

Emäntä se usein kääntyi Tshitshikow'ien puoleen, sanoen:

– "Ettehän te syö yhtään; te otitte liian vähän".

Siihen vastasi Tshitshikow joka kerran:

– "Suuri kiitos, paljo kiitoksia; minä olen kylläinen. Miellyttävä keskustelu on parempi parahinta ruokaa".

Noustiin sitten pöydästä. Manilow, sanomattoman tyytyväisenä, otti vierasta toisella kädellään hartioista ja yritti saattaa hänet sillä tapaa vierashuoneeseen, mutta vieraspa yhtäkkiä, hyvin tärkeällä äänellä, ilmoitti aikovansa puhua isännän kanssa hyvin tähdellisestä asiasta.

– "Sallikaa minun siinä tapauksessa pyytää teitä omaan kamariini", sanoi Manilow ja johdatti vieraansa vähäiseen huoneeseen, jonka ikkuna antoi sinervää metsää kohti. "Tässä minun loukkoni", liitti hän.

– "Hauska kamari", virkkoi Tshitshikow, katsahdettuaan ympärillensä.

Kamari ei ollutkaan hauskuuttansa vailla: seinät oli maalattu jollakin sinervällä, harmaasen vivahtavalla maalilla; neljä tuolia, nojatuoli, pöytä ja siinä kirja, varustettu merkillä, josta meidän oli jo tilaisuus mainita; muutamia kirjoitettuja papereita; enimmänsä kaikista oli kumminkin tupakkaa. Sitä oli jos jossakin muodossa: kartusissa ja tupakkarasiassa ja muutoin vaan kasoina pöydällä. Kumpaisellakin akkunalaudalla oli piipusta kopistettuja tuhkaläjiä, huolellisesti asetettuja varsin kauniisiin riveihin. Huomattava on, että tämä asetteleminen oli välistä isännän ajanviettona.

– "Sallikaa minun tarjota teille tämä nojatuoli", sanoi Manilow.

"Tässä on mukavampi".

– "Sallikaa minun istua tuolille".

– "Sallikaa minun olla sallimatta sitä teille", sanoi Manilow myhäillen. "Tämä nojatuoli on minulla nimen-omaan vieraita varten: miellytti tai ei, mutta siihen vaan pitää istua".

Tshitshikow istui.

– "Sallikaa minun tarjota teille piippua".

– "En polta", virkkoi Tshitshikow kohteliaasti ja ikäänkuin säälitellen.

– "Miks' ette?" kysäsi Manilow kohteliaasti ja ikäänkuin säälitellen hänkin.

– "En ole tottunut; vähän peloittaa; sanovat, näette, että tupakka kuivattaa".

– "Sallikaa minun sanoa teille, että tämä on sulaa ennakkoluuloa. Minäpä luulen päinvastoin, että piipun polttaminen on paljoka terveellisempää kuin nuuskaaminen. Meillä oli rykmentissä luutnantti, erinomaisen kunnollinen ja sivistynyt mies, ja hänellä oli piippu lakkaamatta hampaissa, ei ainoastaan pöydässä, vaan, älkää pahaksi panko, kaikissa muissakin paikoin. Ja nyt hän on jo viidennellä kymmenellä, mutta kumminkin on, Jumalan kiitos, tähän asti ollut niin terve, ettei sen paremmalla terveydellä mitään tee".

Tshitshikow virkkoi, että semmoisia tapauksia kyllä sattuu ja että luonnossa on paljon asioita, joita ei suurinkaan nero voi käsittää.

– "Vaan sallikaa ensin pieni pyyntö..." lausui hän sitten, ja hänen äänessään kuului jotakin omituista, melkein kummallista, ja samassa hän, ties mistä syystä, katsahti taaksensa. Manilow katsahti taaksensa hänkin, ties mistä syystä.

– "Onko siitä jo kauankin, kuin suvaisitte antaa henkilöuuttelonne?" kysyi Tshitshikow. [Hengille-panoja on Venäjällä pidetty ylen harvaan, niin että on saattanut kuluu useampia kymmeniä vuosia kahden hengille-panon välillä. Suoment. muist.]

– "Onhan siitä jo; en muistakaan enää, kuinka kauan".

– "Onkos teillä siitä saakka kuollut paljon talonpoikia?"

– "Sitä minä en saata sanoa; siitä pitäisi ehkä kysyä voudilta. Hei, sinä siellä! kutsu vouti! Hänen on määrä olla tänään täällä".

Vouti tuli. Tämä oli noin neljänkymmenen iässä, ajoi partaansa, kävi sertukki-takissa ja vietti nähtävästikin hyvin rauhallista elämää, sillä hänen kasvoillaan asui turpea täyteläisyys, sillä välin kuin kellertävä iho ja pienet silmät osoittivat miehen hyvinkin tuntevan höyhenpatjoja ja höyhenpieluksia. Ensi silmäykseltä jo näki, että hän oli kulkenut ratansa niinkuin herras-kartanojen voudit konsanaanakin: oli ensinnä ollut vaan pelkkänä luvun- ja kirjoituksentaitavana passaripoikana, nainut sitten jonkun Agatan, rouvan lemmikin emäntä-piian, tullut sittemmin isäntä-rengiksi, ja vihdoin voudiksi. Ja voudiksi tultuaan teki hän kuten muutkin voudit: piti seuraa ja tuttavuutta niitten

kanssa, ketkä kylässä rikkaimpia olivat, lisäsi köyhemmille veronmaksua, heräsi kellon käydessä yhdeksättä, odotti samovarin kiehumista ja joi teetä.

– "Kuules, kuinka monta talonpoikaa meiltä on kuollut sitten viimeisen henkilöuutelon?"

– "Niin, kuinkako monta? Kyllä niitä on kuollut monta", sanoi vouti ja samassa miestä nikautti, jonka vuoksi hän nosti kätensä suun eteen niinkuin kilven.

– "Niin, suoraan sanoen, sitä juuri minäkin", toisti Manilow, "monta niitä on kuollut!" Sitten kääntyi hän Tshitshikow'in puoleen ja lisäsi vielä: "niin, monta kyllä".

– "Mutta kuinka monta?" kysyi Tshitshikow.

– "Niin, kuinka monta?" toisti Manilow.

– "No, tuota ... kukas sen ties, kuinka monta: eihän niitä kukaan ole lukenut".

– "Tietysti", sanoi Manilow, kääntyen Tshitshikow'iin, "sitä minäkin arvelen, että kuolevaisuus on ollut suuri; ei ole ensinkään tietoa, kuinka monta on kuollut".

– "Olepas hyvä ja laske ne", sanoi Tshitshikow, "ja tee tarkka nimiluettelo jokaisesta".

– "Niin, nimiluettelo jokaisesta", sanoi Manilow.

– "Kyllä!" sanoi vouti ja läksi pois.

– "Mitäs te sillä teette?" kysyi Manilow voudin mentyä.

Tämä kysymys näkyi saattaneen vieraan pulaan. Hänen kasvoillensa ilmaantui jotakin ponnistelevaa, josta hän oikein punastui, – ikäänkuin olisi ponnistellut sanoaksensa jotakin, mikä ei tahdo ottaa sanoihin sukeutuaksensa. Ja kylläpä Manilow saikin kuulla niin kummallisia ja tavattomia asioita, ett'ei ihmiskorva mokomia ollut vielä koskaan kuullut.

– "Te kysytte, mitä minä sillä teen? Näettekö, minä tahtoisin ostaa talonpoikia..." vastasi Tshitshikow ja pysähtyi kesken puhettansa.

– "Vaan sallikaa kysyäni", sanoi Manilow, "mitenkä te tahdotte ostaa heitä: maan mukana vaiko muuanne siirrettäviksi, se on: ilman maata?"

– "Niin, tuota, en minä juuri itse talonpoikia", puhui Tshitshikow, "minä tahdon ostaa kuolleita..."

– "Mitenkä te sanoitte? Minä, suokaa anteeksi, kuulen huononlaisesti, olinpa kuulevinani kovin hassua..."

– "Aikomukseni on ostaa kuolleita, jotka henkikirjoissa kumminkin olisivat elävien luvussa", sanoi Tshitshikow.

Manilow'ilta putosi piippu lattialle; suu häneltä meni auki ja siinä tilassa se pysyi useampia minuteja. Ystävykset, jotka olivat keskustelleet ystävyuden tuottamasta hauskaasta elämästä, olivat kauan aikaa liikahtamatta, katsoa tuijottaen toisiansa silmiin, niinkuin ne muotokuvat, joita ennen vanhaan oli tapana ripustaa vastatusten kummallekin puolen isoa peiliä. Vihdoin nosti Manilow piipun lattialta ja katsahti alhaalta päin hänen kasvoihinsa, eikö muka hänen huulillaan näkyisi jotakin ivallista naurua, eikö hän muka laskenutkin vaan leikkiä; mutta semmoista ei niissä näkynyt; hänen kasvonsa olivat päin vastoin totisemmat entistänsä. Sitten iski hänen mieleensä, entäs jos vieras äkkiä on tullut höperöksi, ja hirmustuen loi häneen tarkan katseen; mutta vieraan silmät olivat aivan kirkkaat; ei ollut niissä outoa, levotonta tulta, joka vilkkuu silmissä mielettömän; kaikki oli oikealla ladulla ja järjestyksessä. Manilow se mielti ja aprikoi, miten nyt olla, kuten eleä, mutta sen parempaa ei hän kumminkaan keksinyt kuin päästi suuhun jääneen savun ulos peräti hienona virtana.

– "No niin, mitä nyt tulee näihin todellisuudessa kuolleisiin, vaan laillisen muodon puolesta vielä hengissä oleviin, – saatatteko te siirtää ne minulle tai luovuttaa, mitenkä parhaaksi näette?"

Mutta Manilow se oli niin hämillänsä, ettei muuta osannut kuin katsoa häneen.

– "Asia näkyy olevan vastenmielinen teille, vai kuinka?.." virkkoi Tshitshikow.

– "Minulleko?.. Ei, ei mitenkään", puheli Manilow, "vaan minä en voi käsittää ... älkää pahaksi panko ... minä tietysti en ole voinut saada senkaltaista loistavaa kasvatusta, joka, niin sanoakseni, näkyy teidän jok'ainoassa liikkeessänne; minulla ei ole kaunopuheliaisuuden korkeata

lahjaa... Kukaties tässä ... teidän vast'ikään lausumassanne asian esille tuomisessa ... on jotakin kätkeytyä... Kukaties suvaisitte lausua sillä muotoa noin vaan puheen kaunistukseksi?"

– "En", vastasi Tshitshikow, "en, kyllä minä tarkoitan niitä juuri semmoisina kuin ovat, se on: niitä sieluja, jotka jo ovat kuolleet".

Manilow'in valtasi täydellinen ällistys. Hän tunsu, että nyt olisi jotakin tehtävä, nyt pitäisi kysyä jotakin, mutta mitä kysyä – piru sen ties. Lopuksi hän jälleen päästi savun, tällä kertaa ei kumminkaan suun, vaan nenän kautta.

– "Kas niin, ellei mikään estä, niin saatamme Jumalan nimeen ryhtyä tekemään kauppakirjaa", sanoi Tshitshikow.

– "Kauppakirjaa kuolleista sieluista, niinkö?"

– "Eihän toki!" vastasi Tshitshikow. "Kauppakirjan mukaan olkoot ne hengissä, niinkuin ovat henkiluetteloissakin. Minulla on tapana tyyten tarkoin noudattaa siviili-lakia; tosin olen siitä saanut kärsiä palveluksessani, mutta, suokaa anteeksi, velvollisuus on minulle pyhä asia, laki – minä olen mykkä lain edessä".

Viimeiset sanat olivat Manilow'in mielestä varsin kauniit. Itse asian perille ei hän päässyt sittenkään, vaan rupesi, vastauksen asemesta, imemään piippuansa niin ankarasti, että tämä vihdoin rupesi fagottina ulvomaan. Näytti siltä kuin hän olisi tahtonut imeä siitä mielipidettä näin tavattoman asianhaaran johdosta; mutta piippu se vaan ulvoi ulvomistaan.

– "Kenties teillä on jonkinlaisia epäilyksiä?"

– "Mitä joutavia, ei ensinkään. Minä en puhu siinä katsannossa, että minulla olisi niinkuin, toisin sanoakseni, semmoinen kritillinen arvostelu teistä. Vaan, sallikaa kysyäni, onko tämä yritys, elikkä, sanoakseni niinkuin tarkemmin, komerssi, – onkohan tämä komerssi yhtäpitäväisessä katsannossa lain ja asetusten ja Venäjän valtiollisten tuumain ja hanketten kanssa?"

Näin sanottuaan Manilow liikautti päätänsä ja iski sängen tärkeän katseen Tshitshikow'iin, osoittaen kaikissa kasvojensa piirteissä ja yhteen puristuneissa huulissa senkaltaista syvä-aatteisuutta, ett'ei mointa kenties ole ihmiskasvoissa vielä nähtykään, elleihän jonkun peräti viisaan ministerin kasvoissa ja niissäkin vaan kaikkein pulmallisimpain kysymysten hetkenä.

Mutta Tshitshikow se vastasi vaan, että tällainen yritys elikkä komerssi on oleva yhtäpitävä lain ja asetusten ja Venäjän valtiollisten tuumain ja hanketten kanssa. Hän lisäsi vielä hetken perästä, että kruunu tulee tästä voitollekin, koskapa saa lailliset henkirahat.

– "Teidän mielestänne siis?.."

– "Minun mielestäni kaikki käy hyvin".

– "No sitten on toinen asia: minulla ei ole mitään sitä vastaan", sanoi Manilow ja pääsi kokonansa rauhaan.

– "Nyt on meidän vaan sopiminen hinnasta..."

– "Mitenkä, hinnasta?" kysäsi taas Manilow ja pysähtyi. "Luulettekos te, että minä rupean ottamaan maksua ihmisistä, jotka jossakin katsannossa ovat lopettaneet olemisensa? Jos teihin on tullut tuommoinen, niin sanoakseni, fantastillinen halu, niin minä puolestani annan ne teille ilman mitään korvauksen katsantoa ja otan kauppakirjankin päälleni".

Ankaran muistutuksen ansaitsisi näitten tapausten kirjoittaja, jos hän jättäisi sanomatta, että mielihyvä kokonaan valtasi vieraan näitten Manilow'in sanain perästä. Kaikesta järkevyydestään ja maltistaan huolimatta hän oli vähällä hypähtää ylös niinkuin pukki, joka, kuten tiettyä, tekee tämmöisiä hyppyjä ainoastaan kaikkein kuumimmissa ilon puuskissa. Hän liikahti nojatuolissansa niin kiivaasti, että istuimen villainen päällyskangas halkesi. Manilowkin katsahti häneen vähän kummastuneena. Kiitollisuutensa ylenpalttisuudessa lausui nyt Tshitshikow niin paljon kiitoksia, että toinen kävi aivan hämille, punastui kokonaan, pyöritteli vaan kieltävästi päätänsä ja vihdoinkin sai sanoneeksi, että tämähän ei ole mitäkään, että hän tahtoisi edes jollakin todistaa sydämissä asuvaa myötätuntoisuutta, sielujen magnetismia; mutta kuolleet sieluthan ovat jossakin katsannossa pelkkää roskaa.

– "Eikä niinkään roskaa", lausui Tshitshikow, puristaen hänen kättänsä. Tässä hän huokasi sangen syvään. Hän oli näköjensä alttiina vuodattelemaan sydämen tunteita, ja lausui viimein seuraavat sanat painavasti ja tunteliaasti.

– "Jospa tietäisitte, kuinka suuren palveluksen olette tuolla päältä nähden pelkällä roskalla tehneet miehelle kodittomalle, heimottomalle! Niin, ja todellakin, mitä kaikkea olenkaan ma kärsinyt? kuin mikä laivanhylky ikään keskellä raivoavia aaltoja!.. Mitä ahdistusta, mitä vainoa olen saanut kestää, mitä kurjuutta kokea, – ja mistä syystä? Siitä, että totuutta harrastin, että oli omatuntoni puhdas, että ojensin auttavaa kättäni köyhälle leskelle, orvolle osattomalle!" Ja Tshitshikow oikein pyyhkäsi nenäliinallaan silmästä kiertyneen kyyneleen.

Manilow oli kokonaan liikutettu. Kauan aikaa puristelivat ystävykset toistensa kättä ja kauan katsoivat toisiansa silmiin, joissa kyyneleet kiilsivät. Manilow ei tahtonut millään muotoa päästää irti sankarimme kättä, vaan puristelemistaan puristeli sitä niin innokkaasti, ett'ei toinen enää tiennyt, miten saada sitä pois. Vihdoinkin hän hiljalleen nykäisi kätensä irti ja sanoi, että olisi hyvä asia, jos saisi kauppakirjan pikemmin valmiiksi ja jos hän itse pistäytyisi kaupunkiin. Sen jälkeen otti hän hattunsa ja alkoi jättää hyvästi.

– "Kuinka? Aiotteko lähteä jo?" kysyi Manilow, äkkiä toipuen ja melkein säikähtäneenä. Samassa astui huoneeseen rouva Manilow.

– "Lisinka", sanoi Manilow vähän surkean näköisenä, "Pavel Ivanovitsh lähtee jo pois".

– "Pavel Ivanovitsh on kyllästynyt meihin", vastasi rouva.

– "Rouva hyvä, täällä", lausui Tshitshikow, "täällä näin", hän pani käden sydämmelleen, "niin juuri, täällä on säilyvä tämä aika, nämät suloiset hetket, jotka olen teidän luonanne viettänyt, ja, uskokaa minua, ei olisi minulle maailmassa suurempaa autuutta kuin elää teidän kanssanne, elleihän yhdessä talossa, niin kumminkin aivan likityksin".

– "Mutta tiedättekö mitä, Pavel Ivanovitsh?" sanoi Manilow, joka ihastui moiseen ajatukseen. "Eikös tosiaankin olisi hauska elää noin yhdessä, yhden katon alla tahi jonkun jalavan siimeksessä keskustella jotakin niinkuin filosofillisessa katsannossa, tunkeutua syvälle..."

– "Oi, sehän olisi sulaa autuutta!" sanoi Tshitshikow huoaten. "Voikaa hyvin, rouva!" jatkoi hän, suudellen emännän kättä. "Hyvästi, ystävä! Älkää unohtako pyyntöäni!"

"Olkaa varma", vastasi Manilow. "Min' en ota teiltä jäähyväisiä kuin kahdeksi päiväksi". Kaikki astuivat ruokasaliin.

– "Hyvästi nyt, pienoset kultuset!" sanoi Tshitshikow, nähtyään Alkideen ja Themistokluksen, jotka häärsivät puisen, nenättömän ja kädettömän husarin kimpussa. "Hyvästi, lapsukaiset. Älkää pahaksi panko, ett'en tuonut teille tuomisia, sillä enhän, totta puhuen, tiennyt, että teitä oli maailmassakaan, mutta ensi kerran tullessani tuon varmaankin. Sinulle minä tuon miekan. Tahdotko miekkaa?" – "Tahdon", vastasi Themistoklus.

– "Ja sinulle tuodaan rumpu. Eikö niin, rumpuhan sinulle tuodaan?" jatkoi Tshitshikow, kumartuen Alkideen puoleen.

– "Jumpu!" vastasi Alkides kuiskaten ja luoden silmät maahan.

– "Niin, rumpuhan pojalle tuodaan. Oikein hyvä rumpu, semmoinen, joka panee noin trrr ... ram, tararam, tam ... tam ... trrr ... ram. Hyvästi kultamuruseni, hyvästi!" Vieras suuteli sitten häntä otsalle ja kääntyi Manilow'in ja hänen rouvansa puoleen hymyillen, niinkuin tavallisesti hymyillään vanhemmille, kun tahdotaan ilmoittaa heille heidän lastensa viattomuutta.

– "Jääkääs tosiaankin, Pavel Ivanovitsh!" sanoi Manilow, kun kaikki jo olivat astuneet kuistille. "Katsokaa noita pilviä".

– "Pikkuisia hattaroita vaan", vastasi Tshitshikow.

– "Mutta osaatteko te tietäkään Sobakevitsh'in luokse?"

– "Sitäpä juuri tahtoisin tiedustaa teiltä".

– "Sallikaa, niin selitän kuskillenne".

Manilow ilmoitti sitten asian kuskille samalla ystävällisyydellä ja oikeinpa kerran teitittikin häntä.

Kuski, kuultuaan, että ensin on kulkeminen kahden tienhaaran ohi ja vasta kolmannelle käännäyttävä, virkkoi:

– "Kyllä koetetaan treffata, hyvä herra".

Niin läksi Tshitshikow, ja kauan aikaa vielä isäntäväki, nousten varpailleen, kumarteli ja viuhtoi hänelle nenäliinoillaan.

Manilow seiso i kauan aikaa kuistilla, silmillään saattaen yhä kauemmaksi poistuvia vaunuja, ja vielä silloinkin, kuin ei vaunuja enää näkynytään, seiso i hän yhä paikallansa, piippua polttaen. Viimein astui hän kamariinsa, istui tuolille ja rupesi miettimään, iloiten itseksensä, että oli vieraallensa tehnyt vähäisen mielihyvän. Siitä hänen ajatuksensa sitten vähitellen siirtyivät muihin esineihin ja joutuivat vihdoin taivas ties minne. Hän ajatteli ystävysten suloista elämätä, hän ajatteli, kuinka hauska olisi lellä aikojansa kera hyvän ystävän jonkun virran rannalla; sitten kohosi hänelle silta tämän joen yli ja sillalle suunnattoman suuri talo, jossa oli niin korkea torni, että siitä näki itse Moskovankin; ja herttaistahan olisi siellä ylhäällä juoda illalla teetä ulko-ilmassa ja keskustella kaikenlaisista hupaisista asioista. Sitten tulevat he Tshitshikow'in kanssa suureen seuraan, ajaen sinne pulskissa vaunuissa, ja seurassa ovat kaikki lumotut erittäin miellyttävästä kohtelemisesta; ja sitten itse esivalta, saatuansa kuulla senkaltaisesta ystävydestä heidän välillänsä, koroittaa heidät kenraleiksi, ja niin edespäin, ja viimein tuli jo semmoista, ett'ei hän itsekään saanut enää selvää millään muotoa. Tshitshikow'in kummallinen pyyntö se keskeytti äkkiä kaikki hänen mietteensä. – Miten lie ollutkaan, vaan tämä asia ei ottanut kypsyäkseen hänen päässään: hän käänteli sitä ja vänteli, mutta selvää ei vaan tullut, ja istumistaan hän istui piippua polttaen, jota kesti hamaan illalliseen asti.

III LUKU

Tshitshikow se sitä vastoin istui tyytyväisenä vaunuissansa ja oli jo pitkälle kulkenut valtatieä myöten. Edellisestä luvusta jo tiedämme, mikä hänen halunsa ja taipumustensa pää-esine oli, ja siksipä onkin luonnollista, että hän pian vaipui siihen kaikesta sielustansa ja mielestänsä. Hänen kasvoillaan vaihteli alinomaa ehdotuksia, suunnitelmia, hankkeita, ja ne olivat nähtävästi varsin miellyttäviä, sillä alinomaa seurasi niitä tyytyväinen myhäys.

Näihin ajatuksiin uupuneena ei hän huomannut ensinkään, mitenkä hänen kuskinsa, jolla oli kyllä syytä olla tyytyväinen Manilow'in palvelusväen kohteluun, puheli varsin viisaasti papurikolle, oikeanpuoliselle sivuhevoselle. Tämä papurikko oli erinomaisen viekas hevonen ja oli vaan vetävinään, sillä välin kuin keskimmäinen raudikko ja vasemmanpuolinen punainen hevonen – jota sanottiin assessoriksi, koskapa oli ennen ollut jonkun assessorin oma – ponnistelivat kaikesta sydämmestänsä, niin että heidän silmistäänkin näki, kuinka hyvillään he tuosta olivat.

– "Kyll' olet viekas! mutta kyll' olen minäkin!" puheli Selifan, kohoten ja heläyttäen laiskuria ruuskalla. "Tee tehtäväs, sinä senkin sukkapekko Saksanmaalta! Katsos raudikkoa, se on kelpo hevonen se, täyttää velvollisuutensa, siksipä annankin mä silloin tällöin sille liian vakkasen, sillä se on kelpo hepo, ja assessori on kelpo hepo kanssa... Niin, niin, mitä siinä korviasi lepsutat? Kuuntele sinä, pässi, kun sinulle puhutaan! En minä sinua pahaan neuvo, moukka. Näes, näes taas!" Ja hän löi papurikkoa ruuskalla. "Ähä, pakana!"

Sitten kiljasi hän kaikille: "Hei, veli kullat!" ja iski kaikkia kolmea, ei kumminkaan rankaisemisen tarkoituksessa, vaan osoittaaksensa ainoastaan tyytyväisyyttänsä heihin. Tämän tyytyväisyyden puuskan perästä käänsi hän puheensa jälleen papurikkoon:

– "Luuletko sinä, ett'en minä näe ja hoksaa, mitä sinä teet? Äläst'! Ole sinä vaan rehellinen, jos tahdot olla kunniallisen ihmisen kirjoissa. Tuolla hovissa, näetkös, missä nyt oltiin, siinä on kelpo ihmisiä. Ja kun on kelpo ihminen, niin minä mielelläni puhelen ja keskustelen sen kanssa; niin, kelpo ihmisen kanssa me aina rakennamme tuttavuutta ja ystävyyttä; niinkuin esimerkiksi juoda kupponen teetä, tai haukata, – miks'ei, kernaasti, jos on kelpo ihminen. Kelpo ihmiselle antaa jokainen kunnian ja arvon. Meidän herraa, näetkös, kunnioittaa jokainen, sillä hän on, kuuletkos sinä, keisariakin palvellut; hän on kollehtian neuvos..."

Tällä tapaa joutui Selifan puhellessaan vihdoin kaukaisille aloille. Jos Tshitshikow olisi kuunnellut, niin olisi hän saanut tietää kaikenlaisia pikku seikkoja omasta itsestäänkin; mutta hän oli niin syvälle vaipunut omaan ajatukseensa, että heräsi vasta silloin kuin kajahti ankara ukkosen jyräys. Hän katsahti ympärilleen: taivas oli umpeensa pilvessä, ja pölyiselle maantielle alkoi pirskahtella sateen pisaroita. Ukkonen jyrähti toisen kerran ankarammin ja lähempää, ja äkkiä alkoi sataa kuin saavista valaen. Ensinnä, tullen vinoon, pieksi se vaunujen pesää oikealta puolen, sitten toiselta, muutti sitten suuntansa ja supi suorana rummutti vaunujen päällystää. Vihdoin rupesi vettä pirskahtelemaan hänen kasvoillensa. Hän veti kiinni nahkaiset uutimet, varustetut kahdella semmoisella pikkuisella pyöreällä akkunalla, joista sopii katsella tien viereisiä näkyjä, ja käski Selifan'in ajaa nopeammin.

Selifan, häirittynä hänkin kesken puhettansa, huomasi, ett'ei tässä käynyt vitkaileminen, vetää laahasi istuin-penkin alta esiin jonkunlaisen repalemekon harmaasta verasta, pisti sen hihoihin, sieppasi ohjakset kouraansa ja kiljasi kolmi-valjakolleen, joka paraillaan hiljaksensa veteli jalkojaan, tuntien suloista väsähtymistä Selifan'in opettavaisesta puheesta. Mutta Selifan ei kuolemaksensakaan voinut muistaa, kaksiko vai kolmeko tienhaaraa jo oli mennyt. Ajateltuansa ja muisteltuansa vähäsen tietä, arvasi hän, että nyt oli jo kuljettu monenkin tienhaaran ohi. Mutta koska Venäläinen ratkaisevana hetkenä aina keksii keinoja, niinpä Selifanin, pitkittä puheita, käänsi ensimmäisestä tienristeyksestä oikeaan ja kiljaisten: "Hei, kaikki mun hevoseni!" läksi ajamaan täyttä laukkaa, vähät siitä, minne tie vie.

Mutta sade uhkasi olla pitkälinen. Teitten tomu muuttui ennen pitkää loaksi, ja vetäminen kävi hetki hetkeltä vaikeammaksi hevosille. Tshitshikow rupesi jo käymään levottomaksi, kun ei Sobakevitsh'in kylää vielä näkynyt. Hänen laskunsa mukaan olisi heidän jo aikaa sitten pitänyt saapua sinne. Hän tähysteli ympärilleen, vaan ulkona oli pilkkosen pimeä.

– "Selifan!" sanoi hän viimein, kurrottautuen vaunuista.

– "Mitä, herra?" vastasi Selifan.

– "Katsopas, eikös kylää jo näy?"

– "Ei näy, ei niin missään". Ja tämän sanottuaan rupesi Selifan, ruoskaansa heilutellen, laulamaan, taikka ei oikeastaan laulamaankaan, vaan jotakin pitkän pitkää se oli, ett'ei loppuakaan tahtonut tulla. Siinä oli jos jotakin: kaikki käsky- ja kehoitus-huudot, joilla hevosia kestitetään koko avarassa Venäjän maassa, äärestä niin toiseen; siinä oli kaikenlaiset laatusanat ilman mitään valikoimista, minkä sylki suuhun toi. Tätä tehden joutui hän niin pitkälle, että rupesi nimittelemään hevosiansa hantelmanneiksi.

Mutta yhä selvemmin ja selvemmin alkoi Tshitshikow huomata, että vaunut heilahtelivat puolelta toiselle ja antoivat hänelle sängen kovia kolauksia. Tästä hän ymmärsi, että nyt oli käännytty tien viereen ja kuljettiin karhittua peltoa. Nähtävästi oli Selifankin huomannut sen, mutt'ei ollut tietääkseenkään.

– "Mitäs tietä sinä ajat, lurjus?" kysyi Tshitshikow.

– "No mitäs tehdä, hyvä herra, kun ilma on semmoinen; niin pimeä, ettei ruoskaa kädessään eroita!" Ja samalla kallistuivat vaunut niin, että Tshitshikow'in täytyi pitää kiinni laidoista molemmin käsin. Nyt vasta huomasi hän Selifan'in olevan toisella kymmenellä.

– "Pidä kiinni, pidä kiinni, muutoin kaadat!" huusi hän kuskillensa.

– "Ettäkö minä kaataisin? En suinkaan!" puheli Selifan. "Eihän se ole hyvä, kun kaataa, sen minä kyllä tiedän; en minä kaada, en".

Hän rupesi nyt kääntämään vaunuja hiljalleen toisaalle, käänteli, käänteli ja vihdoin käänsi ne kokonaan kyljelleen. Tshitshikow luiskahti käsin ja jaloin saveen. Selifan pysäytti kumminkin hevoset, vaikka kyllä ne olisivat pysähtyneet itsestänsäkin, peräti uuvuksissa kun olivat. Tämmöinen arvaamaton tapaus saattoi miehen kokonaan hämmästyksiin. Sillä välin kuin herra piehtaroi savessa, koettaen päästä siitä ylös, astui Selifan alas kuskilaudalta, asettui vaunujen eteen, pani molemmat kädet puuskaan ja sanoi, hetken aikaa mietittyänsä:

– "Kattos tuota, kuin keikahti!"

– "Päissäsihän sinä olet kuin suutari!" sanoi Tshitshikow.

– "Ettäkö olisin päissäni? En suinkaan, pois se! Kyllähän minä sen ymmärrän, että päihtyminen on semmoinen paha asia. Tapasin vaan tuttavan ja sitten me puheltiin, sillä kelpo ihmisen kanssa sopii puhella, mitäs pahaa siinä? – puheltiin ja haukattiin. Haukkaaminen ei ole mikään paha asia; kelpo ihmisen kanssa sopii kyllä haukata".

– "Mitäs minä sinulle viimeksi sanoin, kun olit juovuksissa? Etkö muista, mitä?" sanoi Tshitshikow.

– "Ettenkö muistaisi? Muistan, kuinkas minä en sitä muistaisi. Minä tiedän, että päihtyminen on paha asia. Satuun pakinoille kelpo ihmisen kanssa, sillä..."

– "Minä annan sinua selkään aika lailla, sitten saat pakinoita ja kelpo ihmisiä".

– "Mitenkä vaan paraiten tykkäätte ja suvaitsette, armollinen herra", vastasi Selifan, altiina mihin hyvänsä. "Jos niinkuin selkään, niin sopii selkäänkin; en minä pane vastaan, en. Miks'eikäs selkäänkin, kun asia vaatii? Sitähän varten on hovinherran tahto. Ja selkään pitää antaa kanssa, ett'ei tule talonpoika vallattomaksi; järjestys ja hyvä kunto kaikissa asioissa. Jos niinkuin syystä, niin sopii selkäänkin; miks'eikäs selkäänkin?"

Tämmöiseen puheeseen ei herra osannut vastata yhtään mitään. Vihdoin näkyi itse kohtalo päättäneen armahtaa heitä. Kaukaa kajahti koiran haukunta. Ihastuneena käski Tshitshikow kiiruhtaa hevosia. Venäläisellä ajurilla on hyvä vainu pimeässäkin; siitpä syystä sattuukin, että hän välistä

silmät ummessa laskee täyttä vauhtia ja johonkin paikkaan päätyy kumminkin. Selifan, vaikka nyt oli pilkkosen pimeä, ohjasi hevoset niin suorastaan kylää kohti, että vasta silloin pysähtyi kuin vaunujen aisat kolahtivat laipioon, jolloin ei enää ollut mahdollista päästä kauemmas. Tiheän sadeharson läpi erotti Tshitshikow vaan jotakin katon tapaista. Hän lähetti Selifan'in hakemaan porttia, ja sitä olisi kyllä kestänyt hakea, ell'ei Venäjällä olisi portinvartijoita, kelpo koiria, jotka ilmoittivat hänen tulonsa niin heleästi, että hänen täytyi tukkia korvansa käsillään. Valo välähti yhdessä huoneessa ja lähetti usmaisena juovan laipioon, osoittaen matkamiehellemme, missä portti oli. Selifan rupesi kolkuttamaan, ja pian aukeni sivu-portti. Siitä kurkisti joku olento, sarkatakki päällä, ja vieraat kuulivat käheän ämmän-äänien kysyvän:

– "Kuka siellä? Mitäs se semmoinen meno on?"

– "Matkamiehiä ollaan, päästäkää sisään yöksi", virkkoi Tshitshikow.

– "Eikös ja vaan?" puhui ämmä. "Onkos tämä laitaa, näin myöhään! Ei tämä ole mikään kestikievari; rouva täällä asuu".

– "No, mutta mitäs tehdä, muori kulta? Tieltä eksyttiin, näethän.

Eihän sitä keskelläkään aroa saata yötä olla tämmöiseen aikaan!"

– "Totisesti nyt on sangen pimeä aika, ei ole yhtään kelpo aika", lisäsi Selifan.

– "Suu kiinni, pöllö!" sanoi Tshitshikow.

– "Kukas te olette?" kysyi muija.

– "Aatelismies olen, muori hyvä".

Sana *aatelismies* saattoi muijan vähän arvelemaan.

– "Malttakaas, niin sanon rouvalle", virkkoi hän ja palasi parin minutin kuluttua lyhty kädessä.

Portti avattiin. Tuli välähti toisessakin akkunassa. Vaunut, ajettuaan pihaan, pysähtyivät vähäisen talon eteen, jota pimeässä oli vaikea tarkkaan nähdä. Toinen puoli vaan oli valaistu ikkunoista tulevalta valolla, joka suoraan lankesi myöskin rakennuksen edessä olevaan vesiroppakkoon. Rapisten pieksi sade puista kattoa, ja lotisten juoksi vesi tynnyriin, joka oli pantu räystäään alle.

Koirat ne sillä välin pitivät ääntä kaikella mahdollisella tavalla. Yksi oli nostanut kuononsa ylöspäin ja veteli virttään niin kestävästi ja niin utterasti, kuin olisi hänellä siitä ollut ties kuinkakin hyvä palkka; toinen mätti tiheään, mutta heidän välillään porokellona soida helisi arvatenkin pentukoiran kimeä diskantti-ääni, ja kaiken täytteeksi kuului karkea baasi, kenties joku vanha vaari, aimo luppakorva, sillä se pärisi, niinkuin pärisee lauluseurassa toinen baasi, koska konsertti on parhaimmassa vauhdissa; tenorit ne kohoovat varpaillensa, ponnistellen ja pohtaen saada ulos korkeata nuottia, ja kaikki tyyni pyrkii ylös korkeuteen niskat kekassa, mutta toinen baasi, kätkien partaisen leukansa kaulaliinaan, kyyristyneenä ja hyyristyneenä melkein maahan saakka, päästelee pärinänsä, niin että helisee ja tärähtelee akkunain ruudut.

Jo koirien haukunnastakin, nimittäin noin monenlaisesta musikantista, päättäen olisi sopinut arvata kylä melkoisen suureksi; mutta meidän sankarimme, läpimärkä ja viluissaan kun oli, ei ajatellut muuta kuin vuodetta. Tuskin olivat vaunut pysähtyneetkään, niin jo hyppäsi hän kuistille, horjahti ja oli kaatua. Kuistille tuli nyt toinen vaimo-ihminen, nuorempi äsköistä, vaan hyvin äsköisen näköinen. Hän saattoi vieraan sisään. Tshitshikow heitti ympärillensä pikimmältään pari silmäystä: kamarin seinät oli verhottu vanhoilla, juovikkailla papereilla; sinne tänne oli ripustettu jonkunlaisia linnunkuvia; akkunain välissä vanhan-aikuisia vähäisiä peilejä, tummissa puitteissa, ja nämä varustetut koristeilla, kiertyneiden lehtien muotoon; jokaisen peilin taakse oli pistetty joko kirje tai vanha korttipakka tahi sukka; seinäkello ja sen numerotaululla kukkia maalattuina ... muuta oli mahdoton nähdä. Hän tunsu, kuinka hänen silmäluomensa pyrkivät tarttumaan toisiinsa, niinkuin joku olisi voidellut ne hunajalla.

Hetkisen kuluttua tuli huoneesen emäntä, vanhanpuoleinen eukko, yömyssyn tapainen päässä, villahuivi kaulassa, yksi noita muori-kultia, vähäisiä tilan-omistajia, jotka aina valittavat ja vaikerovat katovuosia ja tappioita ja käyvät pää kallellaan, mutta sillä välin kokoilevat rahoja viirukkaihin pussosiin, joita sijoitetaan piironkien laatikkoihin. Yhteen pussoseen kootaan hopearuplat, toiseen

puoliruplat, kolmanteen 25-kopekan rahat, vaikka päältä nähden luulisi, ett'ei piirongeissa muuta olekaan kuin liinavaatteita ja yökohtuja ja lankakeriä ja ratkottu saloppi, jonka määrä on muuttua leningiksi, jos vanha sattuisi tavalla tai toisella kärvettymään, kun pyhiksi paistetaan kakkuja ja muita piiraisia, tahi muutoin kulumaan. Mutta eipäs vaan kärvety vanha leninki eikä muutoinkaan kulu: muori on tarkka, ja saloppi saa ratkottuna olla pitkät ajat, ja tulee vihdoin, testamentin mukaan, orpanan tyttärelle monen muun romun ja roskan kanssa.

Tshitshikow pyysi anteeksi, että oli tällä äkkinäisellä tulollansa tehnyt häiriötä.

– "Ei tee mitään! Ei tee mitään!" puheli emäntä. "Mutta toipas vaan teidät Jumala aika ilmalla tänne! Semmoinen myrsky ja rankka-ilma... Pitäisihän teidän syödäkin näin matkasta tultua, mutta eihän tässä öiseen aikaan saata mitään valmistaa".

Emännän sanat keskeytti kauhea sihistys, niin että vieras oli vähällä säikähtää: sihistys oli semmoinen, niinkuin olisi koko huone tullut täyteen käärmeitä. Katsahdettuansa ylös, hän kumminkin rauhoittui, havaiten, että seinäkellolle oli tullut lyömisen halu. Sihistystä seurasi pärinä ja sitten vasta, ponnistaen kaikki voimansa, sai kello lyöneeksi kaksi semmoisella äänellä niinkuin joku olisi kepillä kolhinut särkynyttä saviastiaa. Sen jälkeen rupesi lerkkua taas tyyneesti naksuttelemaan oikealle ja vasemmalle.

Tshitshikow kiitti emäntää, sanoen, ett'ei hän tarvitse mitään, ett'ei emäntä puuhaisi yhtään mitään ja ett'ei hän pyydä mitään muuta kuin vuodetta. Hän tahtoi vaan tietää, mihin tienoihin hän oli joutunut ja pitkäkö matka täältä oli Sobakevitsh'in kartanoon. Muori vastasi, ett'ei hän mointa nimeä ole kuullutkaan ja ett'ei semmoista tilan-omistajaa ole olemassakaan.

– "Tunnette te ainakin Manilow'in?" kysyi Tshitshikow.

– "Kukas se Manilow sitten on?"

– "Tilan-omistaja se on, rouva hyvä".

– "En ole kuullut, ei täällä semmoista tilan-omistajaa ole".

– "Mimmoisiakos täällä on?"

– "Bobrow, Swinjin, Kanapatjew, Harpakin, Trepakin, Pleshakow".

– "Rikkaitako ovat vai köyhiä?"

– "Ei, hyvä ystävä, täällä kovin rikkaita ole. Kellä on kaksikymmentä, kellä kolmekin kymmentä sielua; mutta niinkuin sata sielua ja niin, niin semmoisia ei ole".

Tshitshikow huomasi tulleensa kauas sydänmaille.

– "Kuinkas pitkältä täältä edes kaupunkiin on?"

– "Mahtuneeko tää matka kuuteenkaan kymmeneen virstaan! Onhan tuo nyt ikävä nähdä, ettei ole mitä panisi teille syödä! Tahtoisitte kenties teetä, hyvä vieras?"

– "Kiitoksia, hyvä rouva. En tahdo muuta kuin vuodetta".

– "No niin, kyllä maar tuommoisen matkan perästä uni hyvää tekee. Käyhän tuohon sohvalle, hyvä ystävä. Fetinja, kuule! Tuo tänne patja, pieluksia ja peite. Sitä Herran ilmaa! Jyriseekin näet niin että ... kyllä minulla paloi kynttilä pyhäin kuvain edessä koko pitkoisen yön. Mutta, hyvät ihmiset! Niinhän sinulla on, kuin karjulla, selkä ja kylki ihan liassa! Missäs sinä tuolla lailla olet rypenyt?"

– "Jumalan kiitos, että siitä rypemällä pääsi! Kiitän vaan, että ovat kylkiluuni eheät".

– "Herrajesta, mitä puhutkaan! Kai sinun selkäsi pitäisi hieroa, vai?"

– "Suuri kiitos! Älkää huoliko mistään. Käskekää vaan piikanne kuivata vaatteeni".

– "Fetinja, kuule!" sanoi emäntä sille vaimoihmiselle, joka äsken oli ollut kuistilla kynttilä kädessä ja nyt oli ennättänyt tuoda patjan ja pöyhötellessään sitä päästänyt huoneesen oikean höyhenisen vedenpaisumuksen. "Ota sinä herran takki ja alusvaatteet ja kuivaa ne ensin valkean ääressä, niinkuin ennen tehtiin herra vainajan aikana, hiero ne sitten ja piekse puhtaiksi".

– "Kyllä, rouva", sanoi Fetinja, levittäen patjan päälle lakanata ja pannen tyyntyä.

– "No tuoss' on nyt sulle vuode", sanoi emäntä. "Hyvää yötä nyt vaan, hyvä ystävä. Etköhän sinä vielä tarvitse jotakin? Kukaties sinä, veikkonen, olet tottunut siihen, että joku ennen nukkumistasi syyhyttää kantapäitäsi. Ukko vainaja ennen vanhaan ei saanut unta muutoin millään muotoa".

Vaan vierasta ei haluttanut kantapäittekään syyhyttäminen. Emäntä meni pois, ja vieras riisuihe heti kohta, antaen Fetinjalle kaikki riisumansa päälly- sekä alusvaatteet, jonka jälkeen Fetinja, toivotettuansa hänkin puolestaan hyvää yötä, vei nämät märät ruumiin varustukset pois. Tshitshikow, yksikseen jäätyänsä, katsahti mielihyvällä vuoteesensa, joka ulottui melkein lakeen asti. Fetinja oli nähtävästi aivan erinomainen patjain pöyhöttäjä. Hän asetti vuoteen viereen tuolin ja kiipesi siitä tilallensa, joka vajosi hänen allansa milt'ei hamaan lattiaan asti. Piiriänsä alemmaksi pullistuneet höyhenet ne lehahtivat ympäri huonetta. Sammutettuansa kynttilän, hän veti ylleen kattunaisen peitteen ja, käytyänsä rinkelin moiseen kippuraan, nukkui samassa.

Aamulla hän heräsi myöhänlaiseen. Aurinko paistoi akkunasta häntä suoraan silmiin, ja kärpäset, jotka eilen illalla olivat maanneet rauhassa seinillä ja laessa, kääntyivät nyt joka mies häneen: yksi istahti hänen huulellensa, toinen korvan lehdelle, kolmas koetteli eiköhän tuota sopisi istahtaa ihan silmään; yksi oli varomattomuudessaan istahtanut liian lähelle vieraan sierainta, ja sen vetäisi hän unimielissään nenäänsä, josta seurasi ankara aivastus, ja tämä se oli syynä hänen heräjämiseensäkin. Luotuaan silmäyksen ympärillensä hän huomasi, ett'ei kaikissa kuvissa ollut pelkkiä lintuja; oli siellä Kutusow'in muotokuva ja öljyväreillä maalattu ukko univormussa, jossa olivat punaiset hihansuut, niinkuin tapana oli Paavali keisarin aikana. Kellot päästivät jälleen sihinän ja löivät kymmenen; ovesta pilkistivät naisen kasvot, mutta katosivat samassa, sillä Tshitshikow oli, paremmin nukkuaksensa, riisunut päältänsä kaikki tyyni.

Nuo kasvot näyttivät hänestä vähän tutuilta. Hän rupesi johdattelemaan niitä mieleensä ja muisti ne viimein emännän kasvoiksi. Hän pani paidan päälleen; muut vaatteet olivat jo, kuivattuina ja puhdistettuina, vuoteen vieressä. Pukeuttuansa, hän astui peilin eteen ja aivasti jälleen niin kovaa, että juuri siihen aikaan akkunan alle tullut kalkkona – akkuna näet oli matalalla maasta – rupesi äkkiä pälpättämään jotakin hyvin nopeasti omalla kummallisella kielellään. Se tahtoi kai sanoa niin paljon kuin: "terveeksi!" johon Tshitshikow vastasi: "mene hiiteen!"

Käytyänsä akkunaan, hän alkoi tarkastella näkö-aloja edessään. Akkuna antoi melkein suoraa päätä kana-koppeliin; ainakin oli sen edessä oleva piha täpötäynnä siipikarjaa ja muita elukoita. Kanoja ja kalkkonia oli aivan lukemattomia laumoja; niitten välissä tepasteli kukko määränperäisin askelin harjaansa puistellen ja pannen päänsä kallelleen, ikäänkuin mitä kuunnellen. Sika perheineen ilmaantui sekini sinne; siinä se, tonkien rikkatunkiota, pisti ohi mennen poskeensa kananpojan ja olematta milläänkään yhä edelleen syödä ahmasi arbusin kuoria. Tämän vähäisen pihan elikkä kanatarhan ympärille oli tehty laipio, ja sen toisella puolen näkyi avarat kaalismaat, joissa kasvoi kaalia, sipulia, perunoita, punajuuria ynnä muuta sellaista, taloudelle tarpeellista. Kaalismaassa kasvoi siellä täällä omenapuita ja muita hedelmäpuita, verkoilla verhottuja, suojaksi harakoilta ja varpusilta, joita viimeksi mainittuja lenteli kuni pilviä paikasta toiseen. Samaa tarkoitusta varten seisoi myös pitkään seipäitten päässä muutamia linnunpelotuksia, kädet levällään; yhdellä niistä oli päässä itse emännän myssy. Kaalismaitten takana oli kylä, jonka talot tosin olivat hajallaan, muodostamatta säännöllisiä katuja, vaan kumminkin Tshitshikow'in mielestä osoittivat asujantensa varallisuutta, koskapa olivat korjatuita niinkuin sopii: katoilla olivat joka paikassa uudet malot; kallistuneita portteja ei näkynyt missään. Huomasipa hän akkunaansa päin aukeavissa kattovajoissa missä uudet vararattaat, missä kahdetkin.

– "Onhan muorilla kylä jommoinkin!" virkkoi hän ja päätti samassa ruveta emännän kanssa pakinoille ja tutustua hänen kanssaan lähemmältä. Hän katsahti oven raosta siihen huoneeseen, josta emäntä äsken oli pistänyt päätänsä sisään, ja näki hänen istuvan teepöydän ääressä. Tshitshikow astui hänen luoksensa iloisen ja lempeän näköisenä.

– "Hyvää huomenta, ystävä hyvä! Kuinka olette maanneet?" kysyi emäntä, kohottaen sijaltaan. Hänellä oli nyt yllään parempi puku kuin eilen: tumma leninki eikä enää yömyssy; kaulassa oli sentään nytkin jotakin sidottuna.

– "Hyvin, hyvin", puheli Tshitshikow, istuen nojatuoliin. "Entäs te, rouva?"

– "Huonosti, veikkonen, huonosti".

– "Kuinka niin?"

– "En saa unta. Ristiluuta mulla aina kivistelee ja jalkaa kanssa, tästä luun päältä, niin näet särkkeekin, että..."

– "Kyllä se ohi menee, menee se; vähätelkää te semmoiselle!"

– "Suokoon Jumala, että se menisi ohitse! Olen minä sitä voidellut sian ihralla ja olen tärpätilläkin hautonut. Mitäs suvaitsette teen kanssa? Pullossa on hedelmäviinaa".

– "Ei ole hullummaksi! Ryypätään, rouva kulta, sitäkin".

Lukija on luullakseni jo huomannut, että Tshitshikow, lempeän näköinen vaikka olikin, kumminkin puhui vapaammin nyt kuin Manilow'in kanssa eikä kursaillut ensinkään. Täytyy sanoa, että jos meillä Venäjällä ollaankin jossakin katsannossa vielä takapajulla ulkomaalaisten rinnalla, niin olemme me sen sijaan jättäneet heidät kauaksi jälkeemme käyttäytymisen taidossa. Mahdoton on luetella meidän käytöksemme kaikkia vivahtuksia ja hienouksia. Franskalainen tai Saksalainen ei saata iki pitkinä päivinä hoksata ja käsittää kaikkia sen omituisuuksia ja eroituksia. Hän puhuu melkein samalla äänellä ja samalla tavalla sekä miljonain omistajan että vähäisen rihkamakauppiaan kanssa, vaikka tietysti hänkin sydämessään tarpeeksi liehakoitsee edellistä. Meillä on toisin: meillä on semmoisia taitureita, jotka kahdensadan sielun isännälle puhuvat aivan toisin kuin sille, jolla on kolmesataa sielua; ja semmoisen kanssa, jolla niitä on kolmesataa, haastelevat taaskin toisella tapaa kuin viidensadan sielun omistajan kanssa; ja tämän kanssa yhä vieläkin toisella muotoa kuin sen kanssa, joka on kahdeksansadan omistaja; sanalla sanoen, nouse vaikka miljonaan astikka, niin ei tule värin vivahtuksista puutetta. Otaksutaanpa esimerkiksi kanslia – ei täällä, vaan yhdeksän meren takana – ; ja kansliaan otaksutaan kanslian päällikkö. Olkaa hyvä ja katselkaa häntä, koska istuu hän alamaistensa keskellä, – totta tosiaan, ette uskalla pelkästä pelosta sanaakaan hiiskahtaa! Ylpeys ja ylevyys ja ties mitä vaan ei asukaan hänen kasvoillansa! Ota suoraa päätä sivellin ja maalaa: Prometeo, ihan ilmeinen Prometeo! Katsanto on kotkan katsanto, ja käynti niin työntä ja tasaista... Mutta tuskin on tämä kotka astunut huoneestansa ja lähenee ylipäällikön kabinettia, niin peltopyynä hän juosta piipottaa, paperi kainalossa, piipottaa minkä ennättää. Kun seurassa ja iltahuveissa ovat kaikki vähävirkaisia, niin Prometeo on ja pysyy Prometeona; mutta annas, että on joku edes hiukan ylempi häntä, niin Prometeossa on tapahtunut semmoinen muodonmuutos, ett'ei Ovidiokaan mointa olisi voinut keksiä: karpänenhän se on, karpästäkin pienempi, hiekkajyväseksi supistunut! "Eihän tuo olekaan Ivan Petrovitsh", arvelette te, katsellessanne häntä. "Ivan Petrovitsh on isompi kasvultaan, mutta tähän on pieni mies ja laiha mies; Ivan Petrovitsh puhuu korkealla ja karkealla äänellä eikä naura milloinkaan; mutta tämä, hiis sitä ties, piipittää kuin lintu ja yhä naureskelee". Te astutte lähemmäksi ja kas – Ivan Petrovitsh se on sittenkin! "Vai niin vainen!" arvelette te itseksenne.

Vaan palatkaamme toimiviin henkiin.

Tshitshikow oli, niinkuin jo näimme, päättänyt olla yhtään kursailematta, ja siksipä hän, otettuaan kupin teetä ja kaadettuaan siihen hedelmäviinaa, rupesi puhelemaan tällä tapaa.

– "Teillähän on soma kylä. Montako sielua?"

– "Onhan niitä, hyvä ystävä, vähää vailla 80", sanoi emäntä, "mutta mitäs siitä, kun on kovat ajat. Tuoss' oli menneenäkin vuonna semmoinen kato, että älä Herra saata".

– "Talonpojat näyttävät kumminkin niin tukevilta ja tuvat lujilta. Sallikaas kysyäni teidän sukunimeänne. Olen niin hajamielinen ... tulin öiseen aikaan..."

– "Korobotshka, kollegisihteerskä".

– "Suur' kiitos. Entä nimi ja isännimi?"

– "Nastasja Petrovna".

– "Vai Nastasja Petrovna? Se on hyvä nimi se, Nastasja Petrovna.

Minulla on täti, äitini sisar, myöskin Nastasja Petrovna".

– "Entäs teidän nimenne?" kysyi rouva. "Te olette kai assessori?"

– "En ole", vastasi Tshitshikow, naurahtaen. "En ole assessori; muutoin vain matkustelen omissa asioissani".

– "Vai niin, te ostelette siis! No voi sentään, kun tulin myöneeksi meteni kauppamiehille niin helposta! Sinä, veikkonen, olisit kai ostanut mettä?"

– "Enkä olisikaan ostanut mettä".

– "Mitäs sitten? Hamppujako? Mutta eihän minulla ole hamppujakaan enää kuin pikkuruisen! Liekö puoltakaan puutaa".

– "Ei, hyvä ystävä! Toisen sorttista tavaraa me tahdomme. Sanokaas, onko teiltä kuollut talonpoikia?"

– "Voi veikkonen, kahdeksantoistakymmentä henkeä!" huokasi eukko. "Ja kaikki niin tukevaa kansaa, työväkeä. Kyllähän sen koommin on uutta väkeä syntynyt, mutta mitäs niistä? Pientä ja mitätöntä. Mutta assessorit tuli kuin tulikin; maksa tänne, sanoi, joka sielusta. Niin näes, maksa pois kuolleista, mikä elävistäkin. Viime viikolla paloi minulta seppä, taitava semmoinen, lukkosepän työt osasi ja kaikki".

– "Olikos teillä tulipalo?"

– "Suojellut on sentään hyvä Jumala semmoiselta vaaralta; tulipalo olisi ollut vielä pahempi. Ei, hyvä ystävä, itse hän paloi. Sisuksissa näet hänellä syttyi palo; oli ryyppännyt mies liiemmäksi. Sininen valkea vaan kävi miehestä ja niin kärvettyi ja musteni kuin sysi. Semmoinen mestari! Nyt en pääse minnekään, kun ei ole hevosen kengittäjää".

– "Niin oli Jumalan tahto, hyvä ystävä", sanoi Tshitshikow ja huokasi.

"Mitä Jumala viisaudessansa tekee, sitä ei käy ihmisen vastustaminen..."

Antakaas ne minulle, Nastasja Petrovna!"

– "Mitkä niin?"

– "Juuri nuo, jotka ovat kuolleet".

– "Millä viisiä?"

– "No muutoin vaan, taikka, sama se, myökää ne minulle. Minä annan teille rahat niistä".

– "Mutta mitenäs tämä nyt on? Enhän minä oikein ymmärrä. Rupeatko sinä kaivamaan niitä maasta, vai?"

Tshitshikow huomasi eukon harpanneen lopen kauas ja näki välttämättömäksi selittää hänelle asian. Muutamilla sanoilla selvitti hän, että sielujen siirros tai myönti tapahtuu vaan paperilla ja että ne kirjoitetaan niinkuin olisivat hengissä.

– "Mutta mitä sinä niillä teet?" kysyi eukko, katsoa tuijottaen häneen.

– "Se on minun asiani".

– "Mutta kuolleitahan ne ovat".

– "No kukas niitä eläviksi sanoo? Siitäpä teillä onkin tappiota, että ne ovat kuolleet; teidänhän pitää maksaa niistä henkirahat, mutta minä teidät päästän kaikista puuhista ja maksuista. Ymmärrättekös? Enkä ainoastaan päästä maksuista, vaan vieläpä annan teille viisitoista ruplaa. No, onko selvä nyt?"

– "Enpä tosiaankaan tiedä", lausui eukko verkalleen. "Enhän minä ole milloinkaan myönyt kuolleita".

– "Sitä minäkin. Ihmehän olisi ollutkin, jos olisitte niitä myöskennelleet. Vai luuletteko, että niistä on todellakin jotakin hyötyä?"

– "No enhän minä sitä luule. Mitäs hyötyä niistä voisi olla? Ei niistä ole hyötyä mitään. Se se vaan on vähän niinkuin vaikeata, että ne ovat jo kuolleita".

– "Tuollapa muijalla on kova pää, näen mä", arveli Tshitshikow itsekseen. "Kuulkaapas nyt! Ajatelkaahan te toki: itseännehän te köyhdytätte, kun maksatte henkirahoja kuolleittenkin edestä!.."

– "Älä, hyvä ystävä, puhukaan!" keskeytti emäntä. "Tässä kaksi viikkoa takaperin maksoin päälle puolentoista sadan ja piti vielä assessoriakkin voidella..."

– "Sepä se! Mutta ottakaas nyt huomataksenne se, ett'ei enää ole tarvis assessoriaakaan voidella, sillä minä se nyt maksan heidän edestänsä, minä ettekä te; minä otan kaikki verot päälleni; vieläpä teen kauppakirjankin omalla kulungillani; ymmärrättekös te sitä?"

Eukko ajattelemaan. Asia näytti hänestä kyllä vähän niinkuin edulliselta, mutta kovin se nyt vaan oli outoa ja uutta, ja siksipä hän rupesi pelkäilemään, kunhan vaan kauppias ei häntä jollakin tavoin pettäisi: tulihan näet mies tiesi mistä ja vielä öiseen aikaan.

– "No mitäs sanotte, rouva kulta? Tehty kuin tehty, vai?" kysyi Tshitshikow.

– "Ei, hyvä ystävä, minulle vielä milloinkaan ole sattunut tämmöistä vainajain kauppaa. Eläviä ihmisiä kyllä ovat multa saaneet. Tässä toissakin vuonna sai Protopopow kaksi tyttöä, sadasta ruplasta kumpaisenkin, ja oli hyvin kiitollinen: semmoisiksi näet varttuivat työntekijöiksi, oikein salvettejakin kutovat itse".

– "Ei nyt ole puhe elävistä, olkoot Herran huomassa! minä kysyin kuolleista".

– "Minua tosiaankin vähän peloittaa näin ensi alussa, ett'en miten tulisi tappiolle. Sinä, hyvä ystävä, kuka ties petkutat minua ... ne tuota noin ... ne kenties enemmänkin maksavat".

– "Kuulkaapas, rouva hyvä ... no, mutta olettepas te! Mitäs niillä voisi olla hintaa? Ajatelkaa toki: tomuahan se on. Ymmärrättekö te? Se on sanalla sanoen tomua. Ottakaa te kaikkein joutavin, viho viimeinen kappale, esimerkiksi vaikka repaleinen riepu, niin onhan silläkin joku hinta: ostetaanhan se edes paperitehtaasen; mutta mihinkäs näistä olisi? No sanokaas nyt itse, mihinkäs niistä olisi!"

– "No niinpä kyllä. Eihän niistä ole niin mihinkään, ja sehän se minua vaan arveluttaakin, että ne ovat jo kuolleet".

– "Voi pölkkypäätä sentään!" arveli itsekseen Tshitshikow, jolta jo maltti rupesi loppumaan. "Menepäs nyt tuommoisen kanssa kauppoja tekemään! Ihan hien kierii otsalleni, pahuksen ämmä". Hän otti nenäliinan taskustaan ja rupesi pyhkimään hikeä, jota todellakin helmeili otsalla.

Turhaanpa Tshitshikow sentään kiivastui. Onhan niitä kunnioitettavia miehiä ja valtiomiehiäkin, jotka kuitenkin kaikitenkin ovat täydellinen Korobotszka. Kun mitä kerran on saanut päähänsä istutetuksi, niin ei siinä auta keinot ei mitkään; tuo hänelle todistuksia vaikka kuinka monta hyvänsä, ja päivänselkeitä jok'ainoa, niin takaisin hän poukahtaa siitä, niinkuin pallo poukahtaa takaisin seinästä.

Tshitshikow päätti koettaa saada muijaa oikealle tolalle jotakin sivutietä.

– "Rouva hyvä", sanoi hän, "joko te ette tahdo ymmärtää minun sanojani taikka muutoin vaan puhutte, jotakin puhuaksenne... Minä annan teille rahaa: viisitoista ruplaa seteleissä, – ymmärrättekö? Rahaahan se on. Niitä ette löydä kadulta. Sanokaas suoraan, mitä saitte medestäne".

– "Kaksitoista ruplaa puudalta".

– "Jo teitte syntiä pikkuruisen, hyvä ystävä. Kahtatoista ette saaneet".

– "Sain, niin totta kuin elän".

– "No katsokaas! Jos saittenkin, niin mettähän se oli. Te kokoelette sitä, kukaties, vuoden päivät, huolien ja ahkeroiden; siinä piti puuhata, siinä käydä siellä täällä, siinä piti mehiläisiä hoitaa, syöttää niitä kellarissa koko talvi, mutta kuolleet sielut eivät ole tämän mailman asioita. Siinä ette te puolestanne puuhanneet ettekä hommanneet ensinkään; Jumalan tahdostahan he jättivät tämän mailman, tuottaen talollenne tappiota. Siellä te saitte vaivoistanne, puuhistanne kaksitoista ruplaa, tässä saatte ihan ilmaiseksi, ettekä kahtatoista, vaan viisitoista, ettekä hopeassa, vaan kaikki sinisissä seteleissä".

Nyt oli Tshitshikow melkein varma, ett'ei ämmä enää voi vastustaa näin vakuuttavia todistuksia.

– "En minä tiedä", vastasi emäntä, "mitäs minä kokematon leski! Taitaa olla paras, kun odottelen vielä kotvasen, kukaties tulee tässä kauppiaita, ja ennätän tiedustella hintoja".

– "Hyi häpeä, häpeä, rouva hyvä! niin vainenkin, hyi häpeä! Mitäs te puhuttekaan? ajatelkaas nyt itse! Kukas niitä rupeaa ostelemaan? Mitäs niillä kukaan tekee?"

– "Entäs jos niitä joskus niinkuin tulisi talossa tarvis..." vastasi eukko, mutta tähän keskeyttikin puheensa ja suu auki sekä kauhulla katseli vierasta, mitä muka tämä siihen sanoo.

– "Kuolleita tarvis, niinkö? kylläpä te nyt päläytitte! Varpusiako ne öisin pelotteleisivat kaalimaistanne vai mitä?"

– "Herrajesta! Mitä hirmuja sinä puhutkaan!" virkkoi eukko, silmiänsä ristien.

– "Mikäs toimi ja ammatti niille sitte annettaisiin? Ja sitä paitsi, jääväthän luut ja haudat ja kaikki teidän omiksenne: kauppa tehdään vaan paperilla. No mitäs sanotte? Mitäs arvellette? Vastatkaahan edes!"

Eukko jälleen miettimään.

– "Mitäs te mietitte, Nastasja Petrovna?"

– "Enhän minä vieläkään oikein tiedä, mitä tehdä. Eikös passaisi ostaa hamppuja minulta?"

– "No hamppuja! Herrainen aika, minä pyydän teiltä jotakin aivan toista ja te työnnätte minulle hamppuja! Hampuille tulee aika niillekin; toisten, kun tulen, niin ostan hampputkin. No kuinkas olisi, Nastasja Petrovna?"

– "Kovin se vaan on kummallista tavaraa, eihän semmoista tavaraa ole milloinkaan ollut!"

Nyt loppui Tshitshikow'ilta viimeinenkin maltti. Hän vimmastui, sieppasi tuolin, löi sen maahan ja käski muorin mennä hitoille.

Hittoa säikähti emäntä sanomattomasti.

– "Älä, veikkonen, mainitsekaan sitä! Olkoon Herran rauhassa!" huudahti hän, kalveten. "Toissakin yönä, niin koko yön näin unta siitä. Pistihän näet päähän panna kortteja iltarukouksen jälkeen, mutta Jumala kaiketikin rangaistukseksi lähetti hänet unissa luokseni. Kovin oli raato ruma; sarvetkin pitemmät kuin härällä".

– "Ihme sentään, ettei niitä kummittele teille oikein kymmenittäin. Pelkästä kristillisestä rakkaudesta minä tahdon auttaa lähimmäistäni; tuossa, arvelin, tuossahan on köyhä leski, puuhaa ja ponnistelee ja kärsii puutetta ... juoskaa järveen kylinenne päivinenne!"

– "Hyvät ihmiset, kuinka sinä riitelet!" virkkoi ämmä, pelolla katsellen häntä.

– "No loppuuhan tässä sanavaratkin! Totta toisen kerran niinkuin mikä, en mä niin pahasti sano, niinkuin mikä kartanokoiria, joka heinätukolla makaa: ei syö itse eikä anna muille! Minulla oli jo aikomus ostaa teiltä kaikenlaisia maan tuotteita, sillä minulla on kruunun hankintoja..." Tässä hän pisti valheeksi, noin ohi menen, tarkemmin tuota punnitsematta, mutta seuraus oli odottamaton. Kruunun hankinnat vaikuttivat valtavasti Nastasja Petrovnaan. Hänen äänensä se ainakin muuttui melkein rukoilevaksi.

– "No mitäs sinä niin kovasti suutuit? Jos minä sen olisin tietänyt, että sinä olet niin äkäinen, niin enhän minä olisi vastaan pannutkaan".

– "Vielä tässä suuttumaan rupeaisi! Asia ei maksa hölyn pölyäkään ja minä mokoman tähden vielä äkään kävisin!"

– "No niin, kyllä minä annan ne, jos tahdot, viidestätoista ruplasta! Mutta sen minä sanon, että jos niinkuin mitä hankintoja, niinkuin ruisjauhoja tahi tattarijauhoja tahi suurimoita tahi lihoja, niin älä suinkaan unohda minua".

– "En unohda, rouva hyvä, en unohda", puhui Tshitshikow, pyyhkien kädellään hikeä, joka virtana valui pitkin hänen kasvojansa. Hän tiedusteli eukolta, oliko hänellä kaupungissa asiamiestä tahi tuttavaa, jonka hän valtuuttaisi tekemään kauppakirjan ynnä mitä muuta tarvitaan.

– "Onhan toki! Onhan siellä provastin, Kyrillo isän, poika virkamiehenä", vastasi Korobotshka.

Tshitshikow pyysi häntä kirjoittamaan tälle virkamiehelle valtuukirjan ja otti itse sepittääkseen sen, jottei tulisi liikoja vaivoja rouvalle.

– "Kyllähän se olisi hyvä", ajatteli sillä välin itsekseen Korobotshka, "jos hän rupeaisi ottamaan minulta kruunulle jauhoja ja lihoja. Pitäisi vähän hyvittää miestä: taikinaa jäi vielä eiliseltä; annas kun käsken Fetinjan paistaa litteitä. Mitäs jos pyöräyttäisi piirakankin munan kanssa: hyvin ne meillä semmoisia pyöräyttelevät eikä niihin mene paljoa aikaakaan".

Emäntä meni ulos panemaan toimeen aikomustansa, joka tarkoitti piirakan pyöräyttämistä, ja kaiketikin täydentämään sitä muilla kotoisen keitto- ja paistotaidon tuotteilla. Tshitshikow puolestaan

meni vierashuoneeseen, jossa oli maannut yön, ottamaan lippaastansa tarpeen mukaisia papereita. Vierashuoneessa oli jo aikaa sitten kaikki korjattu: upeat patjat oli viety pois, ja sohvan edessä oli liinalla katettu pöytä. Pantuaan lippaansa pöydälle, täytyi Tshitshikow'in levähtää vähäsen, sillä hän tunsu olevansa hiessä koko mies; kaikki mikä hänellä oli päällään, paidasta aina sukkiin saakka, oli märkänä.

– "Kylläpä koetteli miestä saakelin ämmä!" virkkoi hän, kotvan aikaa levättyänsä, ja avasi lippaan.

Tekijä on vakuutettu siitä, että lukijoissa löytyy niinkin uteliaita, jotka tahtovat saada tietää, millainen tämä lipas oli rakennukseltaan ja sisukseltaan. No niin, sopiihan tyydyttää uteliaisuutta. Kas tämmöinen se oli sisästä: aivan keskellä oli saippuakuppi, sen takana kuusi tai seitsemän kapeata solaa partaveitsille, sitten neliömäiset aukot hiekka- ja muste-astiaa varten ja niitten välissä koverrettu syvennys kynille, lakalle ynnä muille semmoisille pitemmille esineille; sitten kaikenlaisia sekä kannellisia että kannettomia karsinoita lyhyemmille esineille, ja ne olivat täynnä käyntikortteja, hääkortteja, hautajaiskortteja ynnä muuta, mitä oli pantu muistoksi. Koko ylälaatikko solineen karsinoineen oli nostettava pois, ja sen alapuoli oli täynnä papereita, koko-ärkeissa; niitten alla oli pieni rahalaatikko, joka salaisella tavalla aukeni lippaan syrjästä. Lippaan isännällä oli tapana avata tätä laatikkoa niin nopeasti ja sulkea sitä jälleen samassa silmänräpäyksessä, ett'ei saata varmaan sanoa, kuinka paljo rahaa siellä oli. Tshitshikow ryhtyi heti kohta työhön. Hän teroitti kynän ja alkoi kirjoittaa.

Emäntä tuli sisään.

– "Sinullapa, veikkonen, korea lipas on", sanoi emäntä, istuen hänen viereensä: "Moskovastako se on ostettu?"

– "Moskovasta", vastasi Tshitshikow, jatkaen kirjoittamista.

– "Sitä minäkin: sieltä saa aina niin hyvää työtä. Tässä toissa vuonna toi sisareni sieltä lämpimät kengät lapsille: kelpo kengät olivatkin, kestävät yhä vielä. Herrainen aika, kuinka sinulla on paljon karttapaperia!" jatkoi hän, vilaisten vieraan lippaasen. "Saisit tuosta antaa arkin minullekin! Minulla näet ei ole: sattuu yks kaks pyyntökirja pantavaksi oikeuteen, niin mihinkäs sen kirjoittaa?"

Tshitshikow selitti hänelle, ett'ei nämä paperit ole sitä laatua: näihin kirjoitetaan ainoastaan kauppakirjoja eikä pyyntöasioita. Rauhoittaaksensa eukkoa, Tshitshikow antoi kumminkin hänelle jonkunlaisen arkin, ruplan maksavan. Kirjoitettuaan kirjeen, antoi hän sen emännälle allekirjoitettavaksi ja pyysi luettelon kuolleista talonpojista. Emännälläpä ei ollutkaan minkäänlaisia luetteloa eikä listoja; hän tiesi ulkoa melkein kaikki. Hän rupesi luettelemaan niitä vieraallensa. Muutamilla oli Tshitshikow'in mielestä kovin kummalliset nimet ja vielä oudommat liikanimet, niin että hän joka kerta kuin uusi nimi lausuttiin, ensinnäkin pysähtyi ja sitten vasta rupesi kirjoittamaan. Vallankin kuului hassulta nimi Pietari Savelinpoika Kaukana-Kaukalo, niin ett'ei hän malttanut olla sanomatta: "onpas sillä pituutta!" Toinen oli liikanimeltään Lehmän Tiili. Kolmas taas oli pitkittä puheitta Pyörä-livana. Kirjoitustansa lopettaessaan Tshitshikow veti pari kertaa ilmaa nenäänsä ja tunsu varsin viehättävän hajun: jotakin voissa paistettua.

– "Pyydän nöyryimmästi haukkaamaan", sanoi emäntä. Tshitshikow katsahti taakseen ja näki, että pöydällä oli jo sienä, piirakaisia, nopeaisia, litteäisiä ja kakkuja jos jonkinlaisia: sipuli-kakkuja, unikko-kakkuja, maito-kakkuja ja kuore-kakkuja ja ties mitä kakkuja.

– "Munapiirakkaa!" virkkoi emäntä.

Tshitshikow siirtyi munapiirakan ääreen ja syötyään yhteen menoon vähän enemmän kuin puolet siitä, kehaisi sitä. Ma'ukasta piirakka oli jo itsestäänkin ja maistoi sitäkin ma'ukkaammalta kaiken puuhan ja vehkeen perästä emännän kanssa.

– "Entäs litteitä?" sanoi emäntä.

Vastaukseksi tähän käärsi Tshitshikow kolme litteätä yhteen, kastoi ne voinsulaan, pisti suuhunsa ja pyyhkäsi huulet ja kädet salvettiin. Tehtyänsä samalla muotoa vielä pari kolme kertaa,

pyysi hän emännän käskemään, että hänen hevosensa valjastettaisiin. Nastasja Petrovna lähetti samassa Fetinjan viemään tätä sanaa ja käski hänen samalla tuoda vielä lämpöisiä litteitä.

– "Teillä on varsin hyviä litteitä", sanoi Tshitshikow, käyden vasta tuotujen lämpöisten kimppuun.

– "Niin, kyllä minulla niitä hyvin paistetaan", virkkoi emäntä; "paha vaan, ett'ei tullut vuodentulo hyvä, jauhot eivät ole oikein niinkuin ekstafiiniä... Mihinkäs te, hyvä ystävä, nyt jo kiiruhdatte?" lisäsi hän, nähtyään Tshitshikow'in ottaneen jo lakin kouraansa. "Eihän vielä ole hevosetkaan valjaissa".

– "Kyllä ne pian joutuvat. Kyllä ne minulla pian valjastetaan".

– "Älkäähän nyt sitten vaan unohtako, kun hankintoja tulee".

– "En minä unohda, en minä unohda", puhui Tshitshikow, astuen eteiseen.

– "Entäs sian-ihraa, ostatteko sitä?" kysyi emäntä, astuen hänen jäljestänsä.

– "Kuinkas sitten? Kyllä sitäkin ostetaan, mutta perästä päin".

– "Pääsiäisen aikana saan minä sian-ihraakin".

– "Ostetaan, rouva hyvä, ostetaan, kaikenlaista ostetaan, sian-ihraa kanssa ostetaan".

– "Ja kukaties, jos niinkuin linnun höyheniä tulisi tarvis. Vilpun paaston aikana minä saan linnunkin höyheniä".

– "Vai niin, vai niin", puheli Tshitshikow.

– "No katsos nyt, veikkonen, eiväthän olekaan hevoset vielä valjaissa", sanoi emäntä, kun oli tultu kuistille.

– "Kyllä ne joutuvat, kyllä ne joutuvat. Selittäkää vaan, mitenkä tästä pääsee valtatielle".

– "Mitenkähän pääsee?" vastasi emäntä. "Taitaa se selittäminen käydä vaikeaksi, kun on niin monta tienristeystä. Mitäs, jos annan sulle tytön mukaasi? On kai sulla kuskilaudalla tilaa tytön istua?"

– "Kuinkas muutoin!"

– "No ehkä mä annan sulle tytön. Kyllä se tiet tietää. Mutta katso vaan, älä viekään tyttöä kokonaan! Kauppamiehet ne kerran veivät minulta tytön".

Tshitshikow vakuutti, ett'ei hän vie tyttöä pois, ja Korobotshka rauhoittui. Hän rupesi jo tarkastelemaan mitä pihalla oli: loi silmänsä emäntäpiikaan, joka oli kantamassa kellarista vedellä täytettyä puu-astiaa, katsahti tarkasti talonpoikaan, joka oli ilmaunut portille, ja niin vähitellen vaipui kokonaan taloudelliseen elämään.

Mutta miksipäs niin kauan puhelemmekaan Korobotshkasta? Korobotshkat ja Manilow'it ja taloudelliset elämät ja taloudettomat elämät – jättäkäämme ne! Muutoin – maailmahan on ihmeellisesti järjestetty – se, mikä iloista oli, muuttuu äkkiä surulliseksi, jos vaan viivähdät siinä kauan, ja silloin pistää päähän taivas ties mitä kaikkea. Saattaapa tämmöinenkin ajatus tulla: Mitäs te nyt liioittelette? Tokkohan Korobotshka tosiaankaan seisoo niin alhaisella asteella ihmiskunnan edistymisen äärettömiä portaita? Tokkohan tuo juopa tosiaankaan on niin suuri, jonka toisella puolen on hän ja toisella hänen sisarensa saavuttamattomissa ylimystalon seinäin sisässä? Ja valurautaiset portaat ne tuoksuavat hyvältä ja niissä kasarivasket välkkyvät, niissä pöyhkeilee punapuu, ja muhkeat matot koreilevat. Ja tuo sisar se haukottelee kesken jääneen kirjan ääressä, odotellen ylhäistä terävä-älyistä seuraa, missä saapi hän tilaisuuden loistahdella älyllänsä ja lausua ulkoaopituita ajatuksia, ajatuksia, jotka muodin lakien mukaan kokonaisen viikon ovat kaupungissa puheenaineena, ajatuksia, ei siitä, mitä tapahtuu hänen talossaan ja tiluksillaan, sekavilla ja rappioisilla – sillä hän ei ymmärrä talouden asioita – vaan ajatuksia siitä, mikä valtiollinen muutos muka on tekeillä Franskanmaalla ja mihinkä suuntaan kääntyy uuden-aikainen katolisuus. Mutta jättäkäämme, jättäkäämme nuo! Miksi puhelisimme siitä? Mutta miksikäs sitten kesken ajattelemattomia, iloisia, huolettomia hetkiä äkkiä aivan itsestään sävähtää väre outo ja ihmeellinen? Ei ole vielä nauru ennättänyt kokonaan poistua kasvoilta, niin jo muuttuu ihminen toiseksi aivan samain ihmisten seurassa, ja uusi valo kirkastaa hänen kasvonsa...

– "Kas tuossahan ovat, tuossahan ovat jo vaunut!" huudahti Tshitshikow, nähtyään viimeinkin vaunujensa ajavan kuistin eteen.

"Mitäs olet nahjustellut niin kauan, pöllö? Vai eikö ole vielä eiliset humalat hellinneet päästäsi?" Selifan ei vastannut tähän mitään.

– "Hyvästi nyt, rouva hyvä! Entäs se tyttö? Missäs se on?"

– "Palageja, kuule!" huusi emäntä lähellä kuistia seisovalle tytölle, joka oli noin yksitoista vuotta vanha, yllään kotikutoinen hame ja jalat paljaina, vaikka ensi alussa olisi luullut niitä saappaiksi, niin sakeassa tuoreessa savessa ne olivat. "Mene näyttämään herralle tietä".

Selifan auttoi tyttöä kuskilaudalle. Tyttö pani toisen jalkansa vaunujen pää-astuimelle ja tahraasi sen saveen, ja sitten vasta kiipesi ylös ja asettui Selifan'in viereen. Hänen perästään pani Tshitshikowkin jalkansa astuimelle, kallisti vaunut vähän oikealle – hän näet oli raskaanpuoleinen mies – ja asettui viimein istumaan.

– "Kas niin, nyt on hyvä! Voikaa hyvin, rouva!"

Hevoset läksivät liikkeelle.

Selifan oli koko matkan äreänä ja sen ohella erittäin huolellinen ammatissaan, niinkuin hänen laitansa oli aina, kun oli jotakin pahaa tehnyt tahi ollut humalassa. Hevoset olivat sanomattoman puhtaiksi siivotut. Yhden hevosen länget, jotka siihen asti aina olivat olleet rikkinäiset, niin että tappuroita oli pilkistellyt nahan alta, olivat nyt taitavasti paikatut. Hän ei puhunut koko matkalla sanaakaan, iskihän vaan silloin tällöin ruuskallaan eikä pitänyt yhtään kehoitus- ja varoitus-puheita hevosille, vaikka papurikon tietysti teki mieli saada kuulla jotakin opettavaista, sillä silloin asuivat ohjakset tavallisesti hyvin höllällä puheliaan ajurin kourassa ja ruoska se vaan muodon vuoksi pastieraili selkiä myöten. Vaan tällä kertaa ei kuulunut äreiltä huulilta muuta kuin yksitoikkoisia, epäystävällisiä huudahduksia: "Niin, niin, sinä sen lehmä, mitä sinä ällistelet!" eikä muuta mitään. Raudikko ja assessorikin olivat tyytymättömiä, kun eivät edes kertaakaan kuulleet "velikultia" eikä "veikkosia". Papurikko tunsu varsin ilkeitä iskuja täyteläisiin ja leveihin osihinsa. "Kattos tuota, kun nyt huitoo", arveli se itsekseen, korviansa hörkistellen. "Kyllä maar sekin tietää, minne iskee! Eipäs lyökään suoraan selkään, vaan niin valitseekin arjemman paikan, milloin korvaan naksauttaa, milloin heläyttää mahan alle".

– "Oikealleko, vai?" kysyä ärähti Selifan vieressään istuvalta työltä, osoittaen ruoskanvarrella sateesta mustunutta tietä, heleänvehreiden, virkistyneitten ketojen välissä.

– "Ei, ei, kyllä minä sanon", vastasi tyttö.

– "No minnes nyt?" kysyi taas Selifan, kun oli tultu lähemmäs.

– "Tuonne noin", sanoi tyttö, viitaten kädellään.

– "Olet sinäkin!" virkkoi Selifan. "Sehän se oikealle onkin. Ei tiedä vielä mikä oikea on, mikä vasen!"

Ilma oli tosin varsin kaunis, mutta maa oli niin kovin lionnut, että lika tarttui vaunujen pyöräin ympärille kuin mikä huopavanne, ja tämä teki vaunut raskaiksi vetää; maan laatukin oli peräti savista ja tahmeata. Nämä molemmat asianhaarat vaikuttivat sen, ett'eivät he päässeet kyläraiteilta ennen puolta-päivää. Ilman tytön apua olisi vaikeaksi käynyt tämäkin, sillä teitä oli hajaantunut joka haaralle, niinkuin säkistä päästettyjä äyriäisiä, ja Selifan'in olisi siinä tapauksessa täytynyt ajella pitkiä ajoja vasten tahtoansakin. Kotvasen kuluttua osoitti tyttö kädellään kaukaa siintävää rakennusta.

– "Tuoll' on maantie", sanoi hän.

– "Entäs rakennus?" kysyi Selifan.

– "Ravintola", vastasi tyttö.

– "No nyt löydän tien itsekin", virkkoi Selifan. "Mene tippura-tiehes, sinä!"

Hän pysäytti hevoset ja auttoi hänet alas, jupisten itsekseen: "Senkin savisorkka!"

Tshitshikov antoi hänelle puolen-kopekan rahan, ja tyttö läksi kotia päin, mielissään jo siitäkin, että oli saanut istua kuskilaudalla.

IV LUKU

Vaunujen tultua ravintolan eteen, käski Tshitshikow pysähtyä, ja sen hän teki kahdestakin syystä: antaakseen hevosten levähtää ja itsekin vähän haukatakseen matkasta. Tekijän täytyy tunnustaa, että hän kadehtii semmoisten ihmisten ruokahalua ja vatsaa. Ei hän välitä vähääkään ylhäisistä herroista Pietarissa ja Moskovassa, joitten aika kuluu miettiessä, mitä muka syötäisi huomenna ja mitä keksittäisi päivälliseksi ylihuomenna, – jotka eivät ryhdy tällaiseen päivälliseen, ennenkuin ovat pistäneet suuhunsa pillerin, – jotka nielevät ostereita ja meri-hämähäkkejä ja muita menninkäisiä ja lähtevät sitten kylvyille Karlsbad'iin tahi Kaukasiaan. Ei, nämä herrat eivät herätä tekijässä kateutta rahtuakaan. Mutta kas keskinkertaiset herrat, jotka tässä kestikievarissa käskevät eteensä sianlihaa, seuraavassa porsaanpaistia, kolmannessa sampea tai jotakin palvattua makkaraa sipulin kanssa ja sitten istuvat päivällispöytään, niinkuin ei olisi mitään maistettukaan, ja sterletti-liemi mateiden ja mätien kanssa kuohuu ja porisee heidän hampaittensa välissä, ja päälle syödään kalapiirakaisia tahi oikeata kalakukkoa monnikastikkeen kanssa, niin että syrjässäkin oleva saa ruokahalun – kas näillä herroilla vasta on kadehdittava taivaan lahja! Moni ylhäinen herra antaisi paikalla puolet omistamistansa sieluista ja puolet tiluksistaan, pantatuista sekä panttaamattomista, kaikkien sekä ulkomaiseen että venäläiseen malliin teytyjen koristusten kanssa, antaisi kyllä, saadakseen vaan semmoisen vatsan kuin keskinkertaisella herralla on. Paha vaan, ett'ei semmoista vatsaa kuin keskinkertaisilla herroilla on, voi hankkia mistään rahoista eikä millään tiluksilla, ei parannusten kanssa eikä ilman parannuksia.

Puusta rakettu, mustunut ravintola vastaan-otti Tshitshikow'in kapean, vieraanvaraisen kuistikattonsa alle. Tämä nojasi kahteen vestettyyn puupylväaseen, jotka olivat vanhan-aikuisten kirkon kynttiläjalkain näköiset. Ravintola oli muodoltaan jotakin isonlaisen venäläisen tuvan kaltaista. Leikkauskoristeiset, uudet liistat akkunain ympärillä ja katon räystäällä tekivät järeän vastakohdan sen mustuneita seiniä vasten. Akkunain luukuille oli kuvattu kukkia astioissa.

Kiivettyään ylös kapeita puuportaita myöten avaraan eteiseen, Tshitshikow löysi oven, joka aukesi narahdellen, ja paksun ämmän, joka, kirjavassa kattuna-leniugissä seisten ovella, virkkoi: "Tänne näin, hyvä herra!" Huoneessa tapasi hän pelkkiä vanhoja tuttavuuksia, joita jokainen tapaa vähäisissä puuravintolissa, jommoisia on viljalti teitten varsilla, nimittäin: mustuneen samovarin, sileiksi vestetyt honkaiset seinät, nurkassa kolmikolkkaisen kaapin teekannuineen ja kuppeineen, kullattuja poslinimunia pyhäinkuvain edessä rippumassa sinisissä ja punaisissa nauhoissa, äskenpoikineen kissan, peilin, joka näyttää kahden silmän asemesta neljä ja kasvojen sijasta jonkinlaisen pannukakun, ja vihdoin pyhain-kuvain taakse pistetyitä kimppuja hyvänhajuista yrtejä ja neilikoita, niin perinpohjin kuivaneita, että se, joka yritti niitä haistaa, aivasteli vaan eikä mitään muuta.

– "Onko porsasta?" Semmoisella kysymyksellä kääntyi Tshitshikow ovella seisovan ämmän puoleen.

– "On".

– "Pippurijuuren ja kermanko kanssa?"

– "Pippurijuuren ja kerman kanssa".

– "Tuo tänne!"

Ämmä läksi puuhaamaan ja toi lautasen, salvetin, niin tärkätyn, että se oli kankea kuin kuivanut puun kuori, sitten veitsen, jossa oli kellastunut luinen pää ja niin hieno terä kuin kynäveitsessä, sitten kaksiharaisen kahvelin ja suolakupin, jota oli aivan mahdoton asettaa pöydälle suoraan.

Sankarimme ryhtyi tapansa mukaan heti kohta pakinoille ämmän kanssa, tiedustellen, itsekö hän ravintolaa pitää vai onko tässä isäntää, ja kuinka paljon ravintola antaa tuloja, ja ovatko pojat kodissa, ja onko vanhin poika nainut mies vai nuori mies, mimmoisen otti muijan, saiko paljon myötäjäisiä vai eikö, ja oliko appi tyytyväinen, eikö ollut pahoillansa, että sai liian vähän lahjoja häissä;

– sanalla sanoen, ei jättänyt mitään tiedustelematta. Sen jälkeen teki hänen mielensä arvattavasti tietää, mitä tilan-omistajia näillä tienoin on, ja sai tietää, että on niitä paljokin: Blohin'it, Potshitaew'it, Milnoit, Tsherpakow'it, översti nimittäin, Sobakevitsh'it.

– "Vai niin! Tunnetko Sobakevitsh'inkin?" kysyi vieras ja sai kuulla muijan tuntevan sekä Sobakevitsh'in että Manilow'in ja että Manilow on "fiinimpää" sorttia kuin Sobakevitsh. Manilow, näethän, paikalla käskee keittää kanan, kysyypä vasikankin paistia, ja jos on talossa lampaan maksaa, niin pyytää lampaan maksaakin, ja kaikkea tätä hän vaan maistaa. Sobakevitsh sen sijaan vaatii vaan yhtä ainoata lajia, mutta syökin sitten kaikki tyyni, tinkiipä vielä lisääkin samaan hintaan.

Hänen tällä tavoin puhellessaan ja syödessään porsaansa paistia, jota oli enää viimeinen pala jäljellä, kuului ulkoa vaunujen kolinaa. Katsahdettuaan ikkunasta, näki hän, että ravintolan edustalle olivat pysähtyneet keveät vaunut, kolme kelpo hevosta edessä. Vaunuista astui maahan kaksi herrasmiestä: toinen valkoverinen, kookas; toinen vähän lyhyempi, mustaverinen. Valkoverisellä oli yllään tummansininen attila-nuttu, toisella ainoastaan kirjava kesänuttu. Kaukaa lähenivät vielä kaleskanpahaiset, tyhjinään, neljä takkukarvaista hevosta edessä, länget rikkiäiset ja valjaat nuorista. Valkoverinen läksi suoraa päätä ylös portaita myöten, sillä välin kuin mustaverinen vielä viipyi pihalla ja kopeloi jotakin vaunuissa, puhellen palvelijan kanssa ja samalla viittoen taampana tuleville kaleskoille. Hänen äänensä tuntui Tshitshikow'ista tutunlaiselle. Sankarimme tarkastellessa mustaveristä miestä, oli valkoverinen jo ennättänyt kopeloimalla löytää oven ja avata sen. Tulokas oli kookas mies, laihanlainen tahikka, kuten sanotaan, kuluneen näköinen, punaiset viiksen haituvat ylähuulessa. Hänen päivettyneistä kasvoistaan sopi päättää, että hän tunsii mitä savu on, elleihän kruudin savu, niin ainakin tupakan. Hän kumarsi kohteliaasti Tshitshikow'ille, joka vastasi tervehdykseen samalla muotoa. Muutaman minutin perästä olisivat he jo olleet vilkkaassa keskustelussa ja hyviä tuttavuuksia keskenään, sillä alku oli jo tehty ja molemmat olivat melkein yht'aikaa lausuneet mielihyväsä siitä, että eilinen sade oli kokonaan poistanut pölyn maantieltä ja että nyt on niin mieluista ja vilpoista matkustaa, mutta samassa tuli sisään mustaverinen toveri, heitti lakkinsa pöydälle ja reippaasti pöyhötti kädellään sakeat, mustat hivuksensa. Hän oli kooltaan keskinkertainen, solakkaruumiinen mies, posket täydet ja punaiset, hampaat valkoiset kuin lumi ja poskiparrat mustat kuin piki. Reima hän oli ja verevä; terveys se oikein hehkui hänen kasvoillaan.

– "Helei!" huudahti hän äkkiä, levittäen kätensä Tshitshikow'ia kohti.

"Sinäkö täällä?"

Tshitshikow tunsii Nosedrew'in, saman, jonka oli kohdannut päivällisillä prokuratorin luona ja joka muutaman minutin perästä oli tekeytynyt niin tuttavaksi, että rupesi häntä sinuttelemaan, vaikk'ei toinen ollut antanut siihen mitään aihetta.

– "Missä sinä olet käynyt?" kysyi Nosedrew ja odottamatta vastausta jatkoi: "Minäpä tulen, veikkonen, markkinoilta. Saat onnitella minua: kaikki meni minulta, meni kuin Mähösen viina! Uskotkos: ei ole maailmassa vielä ollut tällä pojalla semmoista sutkausta. Aivanhan minä olen tullut nahkahevosilla! Katsopas lystin vuoksi akkunasta!" Näin sanottuaan taivutti hän omin käsin Tshitshikow'in pään, niin että toinen oli vähällä lyödä otsansa akkunan pieleen. "Näetkös tuommoista romua! Tuskin jaksoivat tuoda perille, peiakkaat! Tiellä täytyi minun siirtyä tuon vaunuihin". Nosedrew osoitti sormellaan toveriinsa. "Ettekös te vielä tunne toisianne? Se on lankoni, Mishujew! Koko aamun puhelimme me hänen kanssaan sinusta. Emmeköhän vaan, sanoin minä, kohtaa tänään Tshitshikow'ia, sanoin minä! No voi veikkonen, jos sä tietäisit, mimmoinen sutkaus minulle tuli! Kuules nyt: ei ainoastaan mennyt neljä juoksuria, vaan – kaikki luiskahti ja liuskahti! Eihän minulla ole enää kelloa eikä kellonperiä..." Tshitshikow katsahti ja huomasi, ett'ei hänellä tosiaankaan ollut enää kelloja eikä periäkään. Näyttipä hänestä niinkuin olisi Nosedrew'illa toinen poskipartakin ollut harvempi toista. "Ja annas, että olisi minulla ollut vaan kaksikymmentä ruplaa taskussani", jatkoi Nosedrew, "niin juuri, ei enempää kuin kaksikymmentä, niin olisin voittanut takaisin kaikki tyyni; minä tarkoitan: paitsi sitä, että olisin voittanut kaikki tyyni takaisin, olisi, niin totta kuin minä olen rehellinen mies, kolmekymmentä tuhatta paraillaan miehen taskussa".

– "Niinhän sinä silloinkin puhuit", sanoi valkoverinen, "mutta saatuasi minulta viisikymmentä ruplaa, päästit nekin hyppysistäsi".

– "Enkä olisikaan päästänyt, en Jumal'avita olisikaan! Jos en olisi itse tehnyt tuhmasti, niin en totta toisen kerran olisikaan päästänyt. Jos vaan en olisi parolin jälkeen taivuttanut perhanan seitikkää, niin olisinpa remauttanut koko pankin".

– "Etpäs remauttanut", virkkoi valkoverinen.

– "En remauttanut, sillä taivutin sopimattomaan aikaan seitikan.

Luuletko sinä sitten tuon majorin mokoman pelaavan hyvin?"

– "Hyvinkö pelannee vai huonosti, mutta sinut hän vaan voitti".

– "Kas sepä sitten!" sanoi Nosdrew. "Kyllä minäkin hänet sillä lailla voitan. Ehei, mutta koetellaanpas pelata kaksosia, niin silloinpa minä tahtoisin nähdä millainen pelaaja hän on, tahtoisin minä vaan nähdä! Mutta sen sijaan, veikkoseni Tshitshikow, kylläpäs me siellä hurrattiin ensimmäisinä päivinä! Markkinat olivat mitä oivallisimmat. Itse kauppamiehetkin sanovat, ett'ei mointa ihmistulvaa vielä ole milloinkaan ollut. Kaikki, mitä olin tuonut maalta, möin erittäin edulliseen hintaan. Ja sitten, veli veikkonen, kuinka me hurrattiin! Nytkin vielä, kun muistuu mieleen ... hitto vieköön! minä tarkoitan: sääli, ett'et ollut sinäkin siellä. Aatteles, kolmen virstan päässä kaupungista majaili rakuna-rykmentti. Uskotkos, että kaikki upserit, jok'ikinen mies ... neljäkymmentä miestä oli pelkkiä upseereita kaupungissa ... ja kun me, veikkonen, ruvettiin juomaan ... ratsumestari Potselujew ... kelpo mies, tiedäs! viikset niin tuommoiset noin! Bordeaux se on hänen kielellään vaan porkkeliä. 'Tuopas veikkonen', sanoi hän, 'porkkeliä pullollinen!' Luutnantti Kuvshinnikow... Voi veikkonen, mikä armas mies! se, se vasta on, sopii sanoa, hurraaja se! Me olimme aina yhdessä. Ja mimmoisia viinejä antoi meille Ponomarew! Hän on, tiedäs, suuri roisto, eikä hänen puodistaan saa ottaa mitään: viiniin sekoittaa hän kaikenlaista roskaa – santelia, poltettua korkkia, jopa seljallakin hämmentelee, lurjus; mutta kun hän sitten joskus vetäiseekin takakamarista, jota hän sanoo erityiseksi, vetäisee pullon ja toisen, niin se on sula paratiisi, veikkonen. Sampanja oli meillä semmoista ... mitä on kuvernörin sampanja sen rinnalla? Kaljaa vaan. Aatteles, se ei ollut Cliquot, mutta Cliquot-Materadour, se on: kaksinkertainen Cliquot. Ja vielä saatiin häneltä pullollinen Franskan viiniä, nimellä Bon-bon. Hajuko? Ruususia ja kaikki mitä tahdot. Kylläpä hurrattiin!.. Meidän jälkeemme tuli joku ruhtinas, lähetti puotiin sampanjaa hakemaan – ei niin pulloa enää koko kaupungissa; upserit olivat juoneet kaikki tyyni. Tiedätkös, päivällisillä join minä yksinäni seitsemäntoista pulloa sampanjaa".

– "Seitsemäätoista pulloa sinä et juo", huomautti vaaleaverinen.

– "Juon, niin totta kuin olen rehellinen mies, juon", vastasi Nosdrew.

– "Puhu mitäs puhut, sen minä vaan sanon, ett'es juo kymmentäkään".

– "Lyödäänpäs veto!"

– "Miksikä vetoa?"

– "Pane nyt vetoon pyssy, jonka ostit kaupungista".

– "Enkä pane".

– "Pane nyt vaan, koetapas".

– "Enkä koetakaan".

– "Kyllä pian olisitkin pyssyäsi vailla. Voi Tshitshikow, velikulka! minä tarkoitan: sääli, ett'ei ollut sinua siellä! Sinä et olisi luopunut luutnantti Kuvshinnikow'ista, sen minä tiedän. Te olisitte niin merkittävästi sopineet yhteen. Se on jotakin toista kuin prokuratorin ja kaikki lääninhallituksen saiturit meidän kaupungissa, jotka vapisevat jok'ainoasta kopekasta. Tämä, tiedätkös, jos niinkuin faraota tai nakkia tai mitä hyvänsä, niin aina valmis. Voi sinua, Tshitshikow, miks'et sinä voinut tulla sinne? Sinä sen peto, suoraan sanoen, kanalja semmoinen! No kas niin, anna suuta, armas ystävä, rakastanpa sinua kuin omaa henkeäni! Mishujew, katsos tänne, katsos, tässä kaksi miestä, jotka kohtalo on saattanut yhteen! No mitä hän oikeastaan on minulle tai minä hänelle? Hän on tullut taivas ties mistä, minä taas asun täällä... Entäs, veikkonen, niitä vaunuja, mikä joukko, ja kaikki noin en

gros! Kierautin minä siellä myös kerran onnen pyörää ja voitin kaksi pomata-tölkkiä, ja poslinimaljan ja kitaran. Panin sitten kaikki kerrassaan pyörälle ja sinne menivät pahukset kaikki tyyni, vielä lisäksi menetin kuusi ruplaa. Ja tiedätkös, millainen kurtisöri se on, tuo Kuvshinnikow? – Me olimme hänen kanssaan melkein kaikissa baaleissa. Yksi neitonen, tiedäs, oli semmoisessa pöyhkeässä puvussa, pitsit ja pätsit ja hitto ties mitä vaan ei ollutkaan hänen päällään! Jo minä ajattelin: 'Hitto vieköön!' Mutta Kuvshinnikov, minä tarkoitan: se on semmoinen veitikka, istui hänen viereensä ja ala sitten laskettelemaan hänelle franskaksi hienoa semmoista... Tiedätkös, ei työmuijatkkaan saaneet olla häneltä rauhassa. Hän nimitti sitä: entäs jos niinkuin mansikoita! Kaloja ja kapasampia oli tuotu aivan erinomaisia. Toin minä sentään mukani yhden – hyvä oli, että huomasi ostaa, niin kauan kuin vielä oli rahoja. Minnes sinä olet matkalla?"

– "Olenhan vaan erään herrasmiehen luokse", vastasi Tshitshikow.

– "No mitä joutavia! Heitä herrasmies hiiteen! Lähtään meille!"

– "Ei sovi; minulla on asioita".

– "Ja kaikkia vielä! Keksiipäs näet jos jotakin. Voi sinua, vekkuli Ivanovitsh!"

– "Niin, asioita on ja tärkeitäkin!"

– "Pannaan vetoa: sinä valehtelet! Sano vaan, kenenkä luokse?"

– "No Sobakevitsh'in luokse".

Nyt purskahti Nosedrew nauramaan ja nauroi sillä lavalla kuin ainoastaan nauraa terve, verevä mies, jolta näkyy jok'ainoa hammas, kaikki valkoisia kuin sokeri, ja posket tärisevät ja hypähtelevät, ja naapuri kahden oven takana, kolmannessa huoneessa herää makeasta unestaan, ällistyy ja virkkaa: "kylläpäs sitä nyt hirnuttaa!"

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.